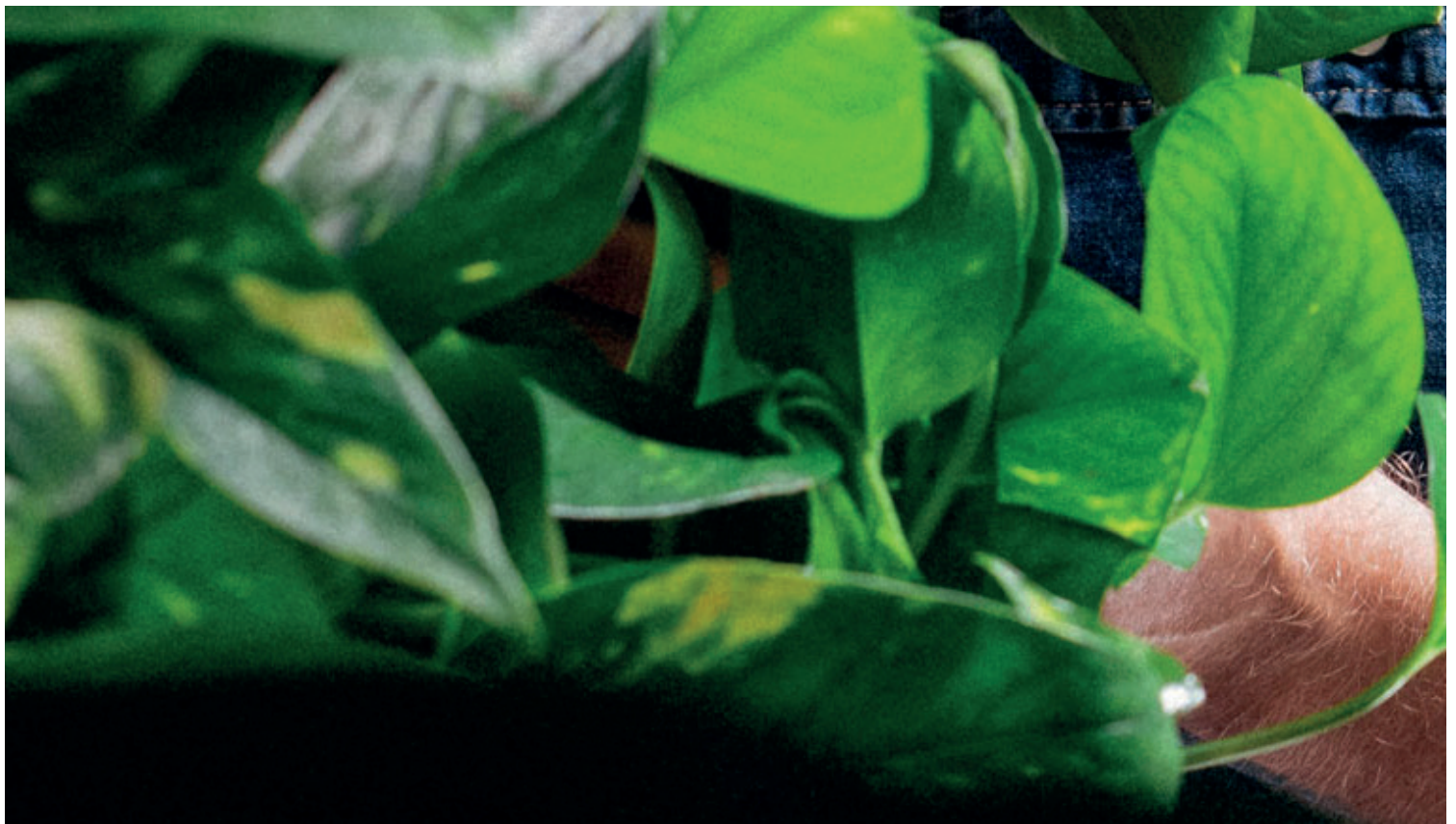

PK-YRITYYSBAROMETRI KEVÄT 2022

Sisällys

ESIPUHE	3
TIIVISTELMÄ	4
1. AINEISTO	6
2. PK-YRITYKSET KANSANTALOUDESSA	9
3. SUHDANTEET	10
3.1 Yleiset suhdannenäkymät	10
3.2 Liikevaihto	12
3.3 Kannattavuus	13
3.4 Vakavaraisuus	14
3.5 Investoinnit	15
3.6 Innovaatiot sekä tuotannon ja tuotteiden kehitys	16
3.7 Henkilöstön määrä	17
3.8 Vienti ja liiketoiminta ulkomailla	18
3.9 Tuonti	19
3.10 Tuotantokustannukset	20
3.11 Hintaodotukset	21
4. PK-YRITYSTEN KEHITTYMINEN JA KANSAINVÄLISTYMINEN	22
4.1 Kasvu	22
4.2 Uusiutuminen	24
4.3 Kansainvälistyminen	25
5. TOIMINTAYMPÄRISTÖ	27
5.1 Pk-yritysten rahoitus	27
5.2 Maksuvaikeudet	32
5.3 Työllistäminen ja osaavan työvoiman turvaaminen	33
5.4 Suhdannelilanteeseen sopeutuminen	35
5.5 Ilmastomuutoksen hillitseminen	37
5.6 Omistajanvaihdokset	40
6. YHTEENVETO ALUEELLISISTA TULOKSISTA	42
PK-YRITYSBAROMETRIN ALUEJAKO	44

PK-YRITYSBAROMETRI

Kustantaja:
Suomen Yrittäjät ry
PL 999, 00101 Helsinki
puhelin 09 229 221

TÄMÄN RAPORTIN OVAT LAATINEET SUOMEN YRITTÄJIEN:

- pääekonomisti **Mika Kuismanen**
- ekonomisti **Petri Malinen**
- ekonomisti **Sampo Seppänen**

Julkaisun ulkoasu ja taitto:
graafinen suunnittelija Lea Hult, Aste Helsinki Oy

Esipuhe

Suomen Yrittäjät, Finnvera ja työ- ja elinkeinoministeriö tekevät kaksi kertaa vuodessa Pk-yritysbarometrin, joka kuvaa pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä. Kevään 2022 Pk-yritysbarometri perustuu 5 201 pk-yrityksen vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia ja kehitystä, kasvua ja uusiutumista, kansainvälistymistä, kehittymistä sekä investointeja ja rahoitustilannetta. Lisäksi ajankohtaisena aiheena tarkastellaan valmiuksia ilmastonmuutoksen hillintään.

Barometri julkaistaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raportteina. Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimi-aloittain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen yritysten ja koko maan välillä.

Helsingissä 14.2.2022

Mikael Pentikäinen
toimitusjohtaja
Suomen Yrittäjät

Pauli Heikkilä
toimitusjohtaja
Finnvera Oyj

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Ilona Lundström
osastopäällikkö
työ- ja elinkeinoministeriö

Tiivistelmä

Pk-yritykset lähtivät kuluvaan vuoteen poikkeuksellises tilanteessa pandemian kiihdyttyä uudelleen. Tilanteen nopeat käännteet ja yllättävyys heijastuvat suoraan pienten ja keskisuurten yritysten odotuksiin lähiajan suhdannekehityksestä. Odotukset ovat laskeneet voimakkaasti.

Tuloksissa näkyy pandemian aiheuttaman kriisin pitkittyminen ja voimistuminen viime vuoden lopussa. Syksyllä voimakkaasti kohonneet suhdanneodotukset ovat heikentyneet sitä mukaa, kun yhteiskuntaa on jouduttu sulkemaan uudestaan korkeasta rokotuskattavuudesta huolimatta. Kysely ajoittui samaan aikaan, kun uusi virusvariantti levisi voimakkaasti. Epävarmuutta lisää viruksen muuntuminen ja sen seurauksena toistuvat yhteiskunnan sulkutoimet.

Suhdannenäkymien saldoluku puolittui ja laski syksystä 11 yksiköllä arvoon 11. Viime helmikuun Pk-yritysbarometriin verrattuna nousua on kuitenkin kahdeksan yksikköä. Pk-yrityksistä 27 prosenttia arvioi suhdanteiden paranevan seuraavien 12 kuukauden aikana ja 16 prosenttia arvioi niiden heikkenevän.

Liikevaihdon kasvu hidastuu ja epävarmuus vähentää investointeja

Odotukset liikevaihdon kehityksestä seuraavat lievästi yleisiä suhdanneodotuksia: ne ovat laskeneet hieman samaan aikaan, kun yleiset suhdanneodotukset ovat heikentyneet. Saldoluku laski syksyn barometrissa neljä yksikköä ja saa arvon 25.

Kannattavuusodotukset ovat liikevaihto-odotusten tapaan heikentyneet. Toisin kuin liikevaihto-odotukset, kannattavuusodotukset ovat laskeneet voimakkaasti. Odotukset kannattavuudesta ovat suunnilleen samalla tasolla kuin ne olivat vuoden 2021 alussa. Epävarmuus tulevasta on suurta ja saldoluku laski syksystä seitsemän yksikköä saaden arvon yksi.

Pk-yritykset vähentävät investointejaan merkittävästi lähiaikoina. Kaikilla päätoimialoilla lukuun ottamatta teollisuutta on enemmän investointejaan vähentäviä yrityksiä kuin niitä, joissa investoinnit lisääntyvät. Investointien arvon muutoso-dotusten saldoluku päättyi lukemaan miinus viisi. Saldoluvun arvo laski syksystä neljä yksikköä. Investointiodotusten heikko kehitys on yhteydessä poikkeuksellisen suureen epävarmuuteen pandemian

jatkumisesta, talouskasvun nopeudesta ja toimintaympäristön muutoksesta.

Tarve osaavasta työvoimasta lisää henkilöstön määrää

Vaikka pandemia jatkuu ja pk-yritysten tulevaisuuden näkymät ovat epäselvät, odotukset henkilöstön määrän kehityksestä ovat pysyneet positiivisina ja jopa lievästi parantuneet.

Epävarmasta tilanteesta huolimatta barometrin tulos henkilöstön määrän kehityksestä on pidemmän aikavälin keskiarvon tasolla odotusten saldoluvun saadessa arvon 13. Nousua syksystä on yhden prosenttiyksikön verran. Edelleenkin suuri enemmistö eli 72 prosenttia pk-yrityksistä aikoo säilyttää nykyisen henkilöstömääränsä.

Kasvua uusiutumisesta ja kansainvälistymisestä

Pandemian seurauksena taloudessa tapahtuu arvaamattomia muutoksia, jotka vaativat uutta teknologiaa ja uutta tapaa toimia. Murrosvaihe tuottaa usein uusia voittajia ja häviäjiä. Teknologisen kehityksen ja digitalisaation murrosvaiheeseen mukaan pääsy mahdollistaa pk-yrityksille menestymisen mahdollisuudet myös tulevaisuudessa.

Kansainvälisyys on usealle pk-yritykselle keino kasvaa ja vahvistaa osaamistaan. Monella toimialalla Suomen kotimarkkinat ovat suhteellisen rajalliset, joten kasvua on haettava ulkomailta. Pk-yritykset vievät tuotteitaan tai palveluitaan yleisesti ennakkomaksua vastaan. Näin tekee 53 prosenttia yrityksistä. Pandemia-aikana näin toimivien yritysten määrä näyttää hiukan kasvaneen normaalioloihin verrattuna heijastaen lievää varovaisuuden lisääntymistä.

Yritysten rahoituslähteiden monipuolistuminen koki takaiskun

Suhteessa syksyn 2021 barometriin ulkoisen rahoituksen käyttö ei ole kuitenkaan vähentynyt. Tulosten perusteella myös rahoituksen yleinen saataavuus näyttäisi säilyneen kohtuullisella tasolla.

Rahoituksen hakuaikomukset ovat hieman kasvaneet, vaikka pandemia jatkuminen ja epävarmuus aiheuttavat investointiaktiiviteetin vaimeutta.

Pk-yritykset aikovat hakea rahoitusta seuraavien 12 kuukauden aikana yhden prosenttiyksikön verran useammin kuin syksyllä 2021.

Yritysrahoituksen rakenne muuttuu hyvin hitaasti. Pankkikeskeisyys on pk-yritysten rahoituksessa edelleen yleistä, ja sen merkitys on kääntynyt nousuun kaksi vuotta jatkuneen laskun jälkeen. Samaan aikaan vaihtoehtoisten rahoituslähteiden osuus kääntyi laskuun. Tämä on valitettavaa, sillä perinteisen pankkirahoituksen saatavuus uhkaa hankaloitua jatkossa. Siksi olisi välttämätöntä saada uudenlaisia rahoitusmuotoja pk-yrityksille.

Vaikeasta viime vuodesta huolimatta pk-yritysten maksuvaikeuksien määrän kasvu tasaantui ja kääntyi loppuvuonna laskuun. Tässä barometrissa 13 prosenttia yrityksistä raportoi vaikeuksista hoitaa maksujaan viimeksi kuluneen kolmen kuukauden aikana.

Sopeutustarve vähentynyt, mutta samaan aikaan työvoimasta on pulaa

Nopeasti muuttuva ja haastava toimintaympäristö heijastuu yritysten sopeuttamistarpeeseen. Tilanne on kuitenkin helpottumassa, sillä tarve sopeuttaa toimintaa on laskenut vuoden takaisesta noin kymmenen prosenttiyksikköä. Sopeuttamistarve on vähentynyt eniten voimakkaasti kasvuhakuisilla pk-yrityksillä.

Pandemian ajanakin työvoiman vähäinen saatavuus on yhä suurempi syy siihen, miksi yritykset eivät kykene palkkaamaan lisätyövoimaa. Rakentamisessa ja teollisuudessa työvoiman saatavuus koetaan toimialoittain katsottuna haasteellisimmaksi. Mitä kasvuhakuisempi yritys on, sitä enemmän työvoiman saatavuus koetaan kasvun esteeksi.

Välituotteiden hintojen odotetaan nousevan noin puolitoista kertaa nopeammin kuin lopputuotehintojen. Pandemiasta johtuvat tuotantoketjujen häiriöt selittävät osaltaan välituotteiden hintojen nousua. Palkkojen osalta odotukset ovat maltillisia siitä huolimatta, että moni ala potee työvoimapulaa.

Pk-yritykset ovat avainasemassa ilmastonmuutoksen hillinnässä

Pk-yrityksillä on merkittävä rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä, etenkin puhtaiden ratkaisujen ja tek-

nologioiden kehittäjinä sekä vähähiilisten ja energia-
tehokkaiden toimintatapojen toteuttajina.

Kasvuhakuiset pk-yritykset tunnistavat ilmastonmuutoksen hillitsemistoimien vaikutukset yrityksen toimintaan muita yrityksiä useammin. Näissä yrityksissä ilmastonmuutoksen hillitsemistoimien nähdään luovan ennen kaikkea mahdollisuuksia yritysten liiketoiminnalle.

Toistaiseksi pk-yrityksistä vain viidennes on kartoittanut liiketoiminnan ilmastovaikutuksia. Suuremmilla pk-yrityksillä ilmastovaikutusten tarkastelu on yleisempää kuin pienemmillä yrityksillä. Ilmastovaikutuksia kartoittaneista yrityksistä kolmasosa on selvittänyt tai laskenut tarkemmin oman liiketoimintansa hiilijalanjäljen.

Keskeisimmät ajurit ilmastopäästöjä vähentäviin toimiin ryhtymisessä ovat yrityksen arvot ja strategia. Nämä seikat ovat takana yli puolessa ilmastopäästöjä hillitsevissä toimissa. Lisäksi yrityskuvan rakentaminen ohjaa yrityksiä päästövähennyksiin. Kustannussäästöt ja tehokkuuden lisääntyminen ovat myös keskeisiä motivaation lähteitä. Sen sijaan tämänhetkinen sääntely ei ole keskeinen ajuri yritysten ilmastonmuutosta hillitseviin toimiin. Toistaiseksi myöskään asiakkaiden tai rahoittajien vaatimukset eivät toimi ensisijaisina ajureina pk-yritysten päästöjä vähentäviin toimiin.

Omistajanvaihdokset luovat jatkuvuutta

Liiketoiminnan siirtäminen yrityskaupalla, sukupolvenvaihdoksella tai yrityksen muulla omistajan vaihdoksella luo yritystoiminnalle mahdollisuuden jatkaa. Kahden seuraavan vuoden aikana omistajanvaihdos on suunnitelmien mukaan edessä 15 prosentilla yrityksistä. Kasvua vuoden takaisesta on kolme prosenttiyksikköä.

Pk-yrityksistä kymmenen prosenttia on kiinnostunut ostamaan yrityksen tai liiketoiminnan seuraavan kahden vuoden aikana. Ostohalukkaista yrityksistä ulkopuolista rahoitusta tarvitsi 75 prosenttia.

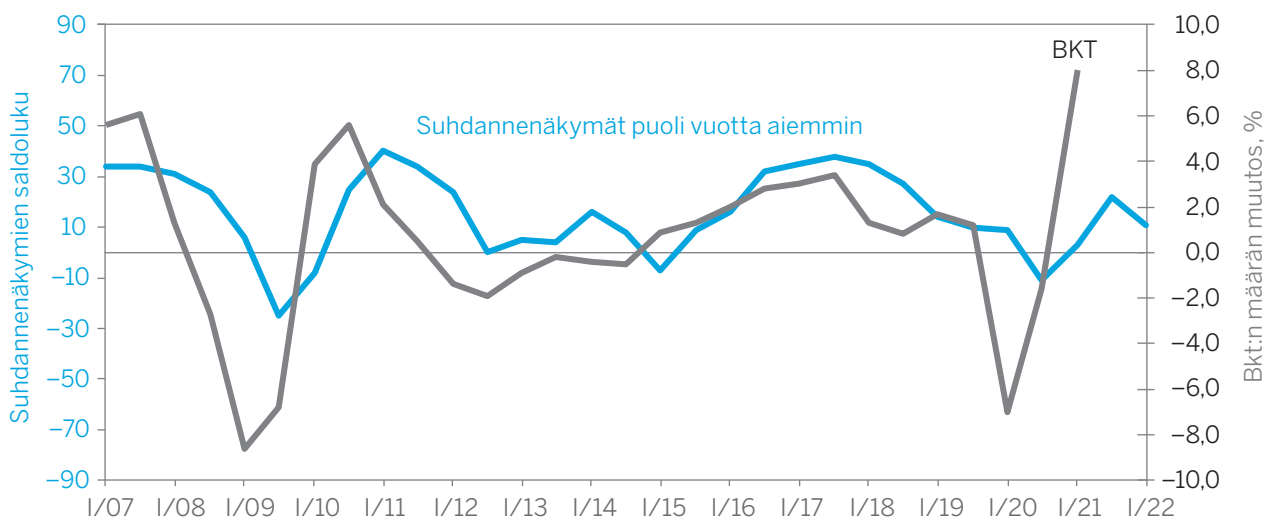
1. Aineisto

Pk-yritysbarometri mittaa pienten ja keskisuurten yritysten näkemyksiä niiden toimintaan vaikuttavien taloudellisten tekijöiden muutoksista kahdesti vuodessa. Suhdannekysymysten lisäksi barometri luotaa yritysten toimintaympäristöön liittyviä rakenteellisia tekijöitä, kuten pk-yritysten kasvustrategiaa, rahoitusta ja uusiutumista.

Taloustutkimus Oy toteutti kevään 2022

Pk-yritysbarometrin internet- ja puhelinkyselynä joulukuussa 2021 ja tammikuussa 2022. Kyselyyn vastasi 5 201 suomalaisen pk-yrityksen edustajaa. Otanta on poimittu kiintiöidyllä satunnaisotannalla Bisnoden Selector B2B -palvelusta ja Suomen Yrittäjien jäsenrekisteristä. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala (TOL 2008), kokoluokka ja sijainti. Tulosten laskentaan aineistoa on oikaistu. Näin aineisto pyrkii

Kuva 1: Pk-yritysbarometrin suhdannenäkymät ja BKT:n määrän muutos

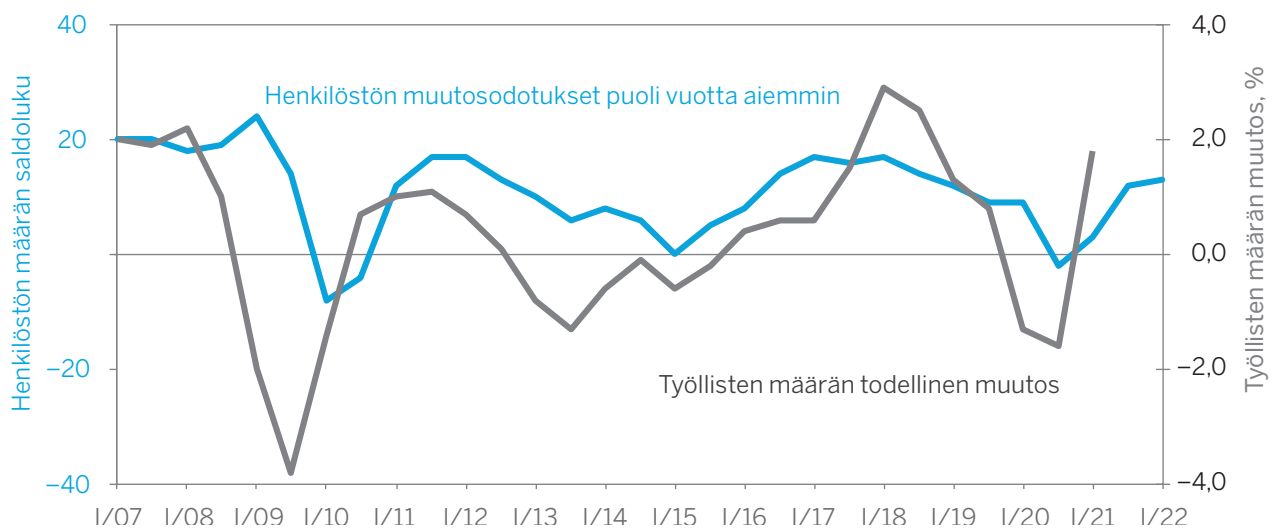

vastaamaan mahdollisimman hyvin Suomen pienten ja keski suurten yritysten todellista rakennetta.

Laajalla pk-yritysten odotuksia kuvaavalla aineistolla pyritään ennakoimaan talouden suhdannekäänteitä sekä kiinnittämään huomiota niihin talouspolitiikan toimiin, joilla yritysten toimintaedellytyksiin voidaan vaikuttaa.

Barometrin kotimarkkinayrityksiin painottuvassa otoksessa pk-yritysten suhdannevaihtelut ovat yleensä seuranneet suurten vientiteollisuusyritysten suhdannerytmiä viiveellä, mutta tällä kertaa tilanne on päinvastainen. Koronaviruksen vaikutukset talouteen ja tulevaisuuteen näkyvät selvästi pk-yritysten kotimarkkinoihin painottuvassa otoksessa.

Kuva 2: Pk-yritysbaremetrin odotukset henkilöstömäärästä ja työllisten määrän muutos

Taulukko 1: Aineiston rakenne

		n=	%
PÄÄTOIMIALA	Teollisuus	420	8
	Rakentaminen	817	16
	Kauppa	879	17
	Palvelut	3 086	59
HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ	Alle 5 henkilöä	3 069	59
	5–9 henkilöä	1 092	21
	10–19 henkilöä	520	10
	20–49 henkilöä	364	7
	50+ henkilöä	156	3
LIIKEVAIHTO	alle 0,2 miljoonaa euroa	2 320	45
	0,2–0,49 miljoonaa euroa	971	19
	0,5–0,99 miljoonaa euroa	679	13
	1,0–1,49 miljoonaa euroa	310	6
	1,5–1,99 miljoonaa euroa	163	3
	2,0–4,99 miljoonaa euroa	401	8
	5 miljoonaa euroa tai yli	333	6
ALUE (MAAKUNTA)	Etelä-Karjala	108	2
	Etelä-Pohjanmaa	242	5
	Etelä-Savo	141	3
	Helsinki	836	16
	Kainuu	58	1
	Häme	157	3
	Keski-Pohjanmaa	149	3
	Keski-Suomi	232	4
	Kymenlaakso	148	3
	Lappi	169	3
	Pirkanmaan	475	9
	Rannikko-Pohjanmaa	88	2
	Pohjois-Pohjanmaa	243	5
	Pohjois-Karjala	124	2
	Pohjois-Savo	194	4
	Päijät-Häme	178	3
	Pääkaupunkiseutu	418	8
	Satakunta	218	4
	Uusimaa	522	10
	Varsinais-Suomi	500	10
YRITYKSEN PERUSTAMISVUOSI	Ennen 1990	1 099	21
	1990–1999	927	18
	2000–2009	1 107	22
	2010–	2 005	39
YRITYKSEN KASVUHAKUISUUS	Voimakkaasti kasvuhakuinen	371	7
	Kasvaa mahdollisuuksien mukaan	1 802	35
	Pyrkii säilyttämään asemansa	1 750	34
	Ei kasvutavoitteita	1 103	21
	Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	167	3
YHTEENSÄ		5 201	100

2. Pk-yritykset kansantaloudessa

Tilastokeskuksen tuoreimman Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilaston mukaan Suomessa oli vuonna 2020 noin 295 000 yritystä pois lukien maa-, metsä- ja kalatalouden toimialat. Yrityksiä oli noin 2 600 enemmän kuin vuotta aiemmin.

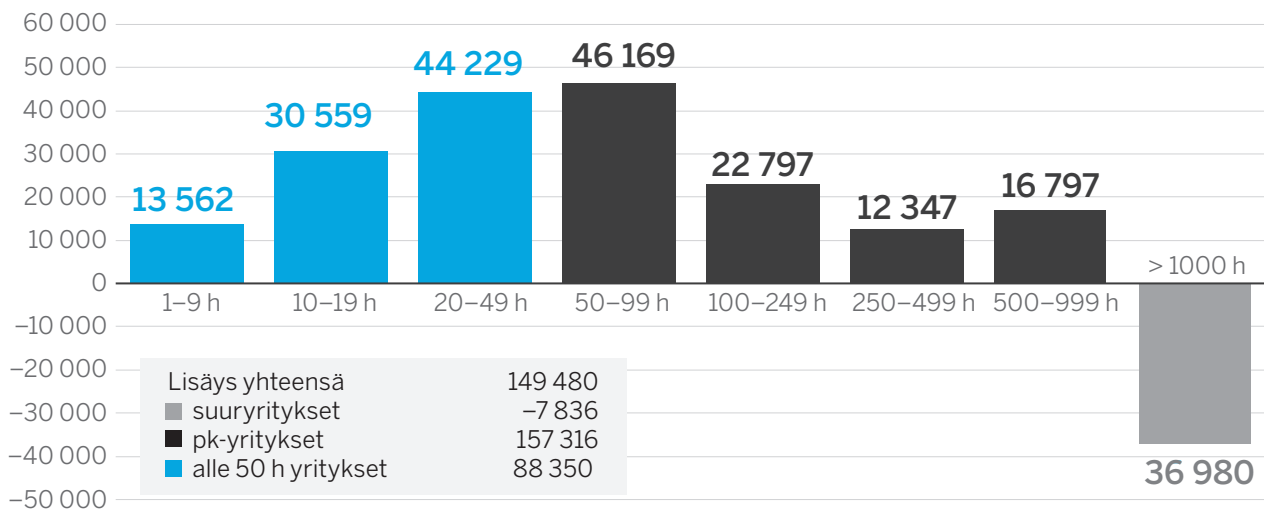
Alle kymmenen henkilöä työllistävien mikroyritysten osuus koko yrityskannasta oli vuonna 2020 noin 93 prosenttia. Kaikkien pk-yritysten eli alle 250 henkilöä työllistävien yritysten osuus oli 99,8 prosenttia. Molemmat osuudet pysyivät ennallaan.

Vuonna 2020 suomalaisten yritysten liikevaihtoa kertyi 425 miljardia euroa. Pandemiavuoden seurauksena yritysten yhteenlaskettu liikevaihto laski hieman. Laskua kertyi edellisestä vuodesta reilut neljä prosenttia. Pk-sektorin osuus vuonna 2020 oli 57,9 prosenttia kaikkien suomalaisyritysten liikevaihdosta. Tämä osuus nousi lähes puolella prosenttiyksiköllä edellisestä vuodesta.

Suomalaiset yritykset (pl. maa-, metsä- ja kalatalous) työllistivät toissa vuonna 1 449 000 henkilöä, kun työllisten määrä muunnetaan kokopäiväisiksi työpaikoiksi. Mikroyritysten eli 1–9 henkeä työllistävien yritysten osuus tästä työllisten määrästä oli hieman reilu viidennes ja koko pk-sektorin 65 prosenttia.

Vuosina 2001–2020 työpaikkojen nettolisäys kertyi kokonaan pk-yrityksiin. Kaikkein eniten henkilöstön määrä kasvoi pienissä mikroyrityksissä. Sen sijaan suurissa, yli 250 henkilöä työllistävissä yrityksissä henkilöstöä oli vuonna 2020 lähes 8 000 henkilöä vähemmän kuin vuosituhaten alussa. Suuryritysten työllisten määrän laskua selittää osin monien toimintojen yhtiöittäminen ja ulkoistaminen. Yritysten henkilömääriä vertailtaessa on myös huomattava, että kasvaessaan yritykset voivat siirtyä kokoluokasta toiseen.

Kuva 3: Työllisten määrän muutos erikokoisissa yrityksissä vuosina 2001–2020

Lähde: Tilastokeskus. Henkilömäärät muunnettu kokopäiväisiksi työpaikoiksi, pl. maa-, metsä- ja kalatalous

3. Suhdanteet

3.1 YLEISET SUHDANNENÄKYMÄT

Pk-yritysten suhdanneodotukset ovat laskeneet poikkeuksellisen loppuvuoden seurauksena voimakkaasti. Suhdannenäkymien saldoluku puolittui syksystä ja laski 11 yksiköllä. Vaikka talouden tila on epävarma ja odotukset laskivat voimakkaasti, ovat ne lievästi positiiviset: suhdannenäkymien saldoluku saa arvon 11. Talouden odotetaan vahvistuvan kuluvan vuoden aikana lievästi. Odotusten heikkeneminen vastaa pitkälle yleistä käsitystä kansantalouden kehityksestä. On kuitenkin syytä korostaa, että sekä talouden tilaan että pk-yritysten odotuksiin liittyy poikkeuksellisen merkittävää epävarmuutta.

Odotusten laskua selittävät osaltaan uutiset maailmanlaajuisen pandemian uudelleen voimistumisesta ja rokotteiden hiipuvasta tehosta. Tämän odotetaan näkyvän negatiivisesti kaikilla keskeisillä markkina-alueillamme. Yhteiskunnan sulkutoimet luovat epävarmuutta ja kotimaassa koronatartuntojen lisääntyminen uhkaa jälleen leikata yksityistä kulutusta.

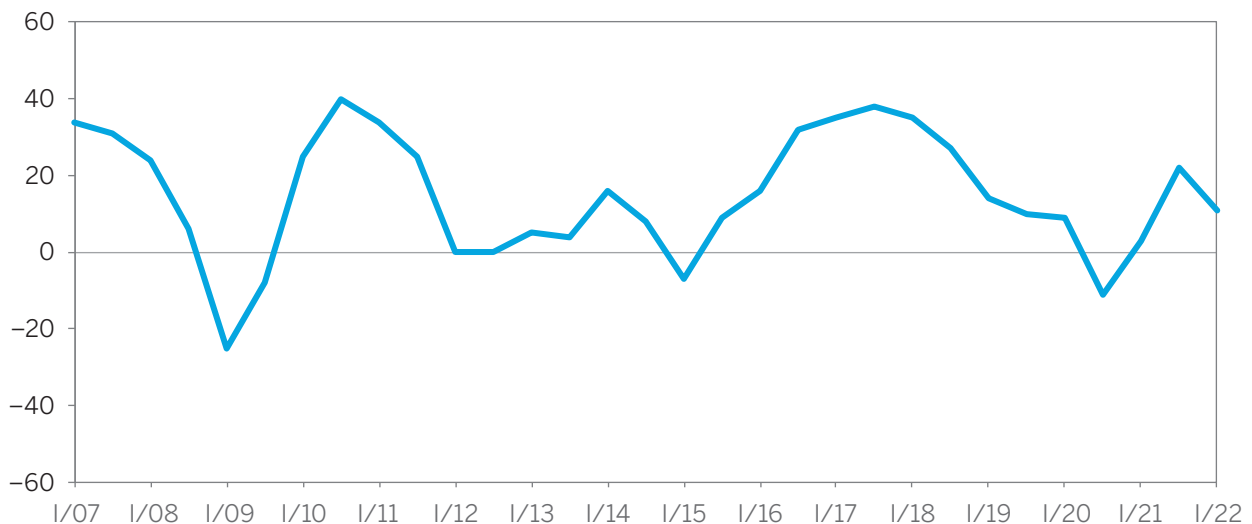
Kehitys riippuu paljon siitä, miten pandemia kehittyy ja millaisin toimin siihen reagoidaan.

Pk-yrityksistä 27 prosenttia arvioi suhdanteiden paranevan seuraavien 12 kuukauden aikana ja 16 prosenttia pelkää niiden heikkenevän. Syksyn barometrisissa parempia suhdanteita ennakoivia oli kahdeksan prosenttiyksikköä enemmän ja heikkeneviä suhdanteita ennakoivia kolme prosenttiyksikköä vähemmän.

Toimialoittain tarkasteltuna suurin muutos tapahtui kaupassa, jossa saldoluku laski 18 yksikköä tasolle kolme. Myös muilla päätoimialoilla rakentamista lukuun ottamatta muutos oli voimakkaasti negatiivinen. Rakentamisessa muutos oli lievästi positiivinen, saldoluvun noustessa yhden yksikön. Korkein saldoluku on teollisuudessa, mutta sielläkin odotukset laskivat kymmenen yksikköä syksystä. Vaimeinta kehitys on kaupan alalla, jossa odotukset painuivat selvästi yleistä tasoa alemmaksi.

Vaikka suurempien pk-yritysten odotukset lähitulevaisuuden suhteen ovat positiivisemmat kuin

Kuva 4: Suhdannenäkymät, saldoluku

pienempien mikroyritysten, tapahtui niiden odotuksissa suurin muutos alaspäin. Kaikkien pk-yritysten odotukset laskivat, mutta hajonta on kohtuullisen suurta. Samaan aikaan kun suurempien, yli 50 henkilöä työllistävien yritysten odotusten saldoluku saa arvon 19, pienimmät alle viiden hengen yritykset saavat arvon yhdeksän. Suurin ero odotuksissa on yli 50 henkilön pk-yritysten ja mikroyritysten välillä.

Barometrissa kysytään myös yritysten tämänhetkistä tilannetta suhteessa 12 kuukauden takaiseen tilanteeseen. Positiivista on, että barometrin mukaan suhdannetilanne on tällä hetkellä noin 35

prosentilla pk-yrityksistä parempi kuin vuosi sitten. Pk-yrityksistä 20 prosenttia ilmoittaa, että tilanne on heikempi kuin vuosi sitten, joten tämänhetkistä tilannetta kuvaava saldoluku saa arvon 15. Saldoluku on laskenut edellisestä barometrasta vain kaksi yksikköä. Vuoden takaiseen verrattuna tilanne on heikempi kaikilla päätoimialoilla. Vaikein tilanne on kaupassa ja palveluissa, joissa joka viidennellä yrityksellä tilanne on nyt heikempi. Lievästi muita parempi tilanne on teollisuudessa, jossa lähes puolet yrityksistä sanoo nykytilanteen olevan parempi kuin vuosi sitten.

Taulukko 2: Suhdannenäkymät seuraavan 12 kuukauden aikana

	Paranevat %	Pysyvät ennallaan %	Heikkenevät %	Saldoluku */
Kaikki yritykset	27	57	16	11
Toimialoittain				
Teollisuus	30	57	13	17
Rakentaminen	24	65	11	13
Kauppa	24	55	21	3
Palvelut	28	55	17	11
Kasvuhakuisuuden mukaan				
Voimakkaasti kasvuhakuiset	69	26	5	64
Kasvuhakuiset	41	51	8	33
Asemansa säilyttäjät	17	63	20	-3
Ei kasvutavoitetta	9	71	20	-11
Toimintansa lopettavat	2	38	60	-58
Kokoluokittain				
alle 5 henkilöä	26	57	17	9
5–9 henkilöä	27	56	17	10
10–19 henkilöä	31	56	13	18
20–49 henkilöä	30	57	13	17
yli 50 henkilöä	32	55	13	19
Perustamisvuoden mukaan				
ennen 1990	17	64	19	-2
1990–1999	20	60	20	0
2000–2009	25	59	16	9
2010 jälkeen	37	51	12	25

*/ Saldoluku on laskettu "paranevat" ja "heikkenevät" -vastausten osuuksien erotuksena.

3.2 LIIKEVAIHTO

Odotukset liikevaihdon kehityksestä ovat laske-
neet samaan aikaan, kun yleiset suhdanneodo-
tukset ovat heikentyneet. Saldoluku laski syksyn
barometrista neljä yksikköä ja saa arvon 25. Vaikka
odotukset ovat heikentyneet, saldolu-
vun arvo on kohtuullinen. Tämä vastaa lähes tilannetta ennen
pandemiaa.

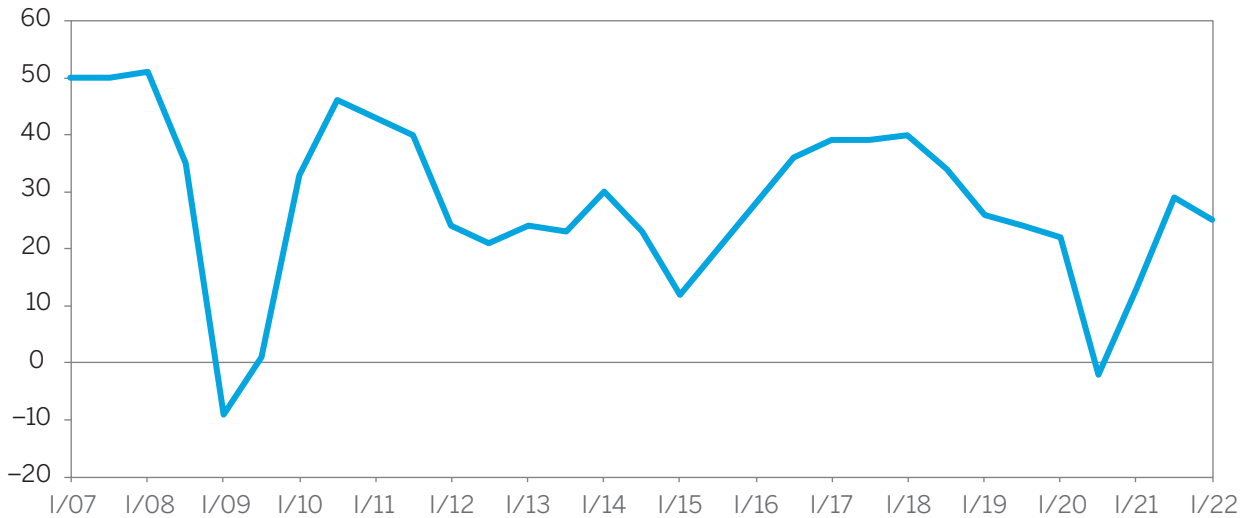
Korkeimmat odotukset liikevaihdon kasvusta ovat
teollisuudessa, jossa saldoluku on 35. Teollisuuden
odotukset laskivat viisi yksikköä. Teollisuuden liike-
vaihto-odotuksissa näkyy vain vähäinen heikentyminen.
Teollisuuden liikevaihto-odotukset ovat kuitenkin
korkeammalla tasolla kuin vuosi sitten. Palveluissa ja
kaupassa odotukset liikevaihdon kehityksestä ovat
niin ikään laskeneet lievästi. Kauppa heikkeni hie-
man palveluja voimakkaammin ja saldoluku laski
kahdeksan yksikköä saaden arvon 20. Palveluissa
odotukset laskivat viisi yksikköä saaden arvon 25.

Rakentaminen poikkeaa muista päätoimialoista,
sillä liikevaihto-odotukset nousivat lievästi verrat-
tuna edelliseen barometriin. Odotukset ovat ainoana
päätoimialana nousseet, ja saldoluku saa arvon 26.

Kokonaisuudessaan pk-yritysten arviot liikevaih-
don kehityksestä vaikuttavat olevan lähellä talous-
ennusteita. Kuluvalle vuodelle tehtyjen talousen-
nusteiden mukaan Suomen bruttokansantuotteen
ennustetaan kasvavan kohtuullisesti.

Liikevaihto-odotukset ovat selvästi korkeimmat
suurissa pk-yrityksissä. Erot eri kokoluokan pk-yri-
tysten välillä ovat kasvaneet voimakkaasti verrattuna
edelliseen barometriin. Pienimpien, alle viisi henkilöä
työllistävien, yritysten näkymät ovat selvästi muita
heikommat. Pienimmistä yrityksistä reilut 20 pro-
senttia uskoo liikevaihtonsa pienenevän seuraavan
12 kuukauden aikana, kun osuus suuremmissa pk-
yrityksissä jää noin kuuteen prosenttiin.

Kuva 5: Liikevaihdon muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 3: Odotukset liikevaihdon muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	43	39	18	25
Teollisuus	49	37	14	35
Rakentaminen	41	44	15	26
Kauppa	41	38	21	20
Palvelut	43	39	18	25

3.3 KANNATTAVUUS

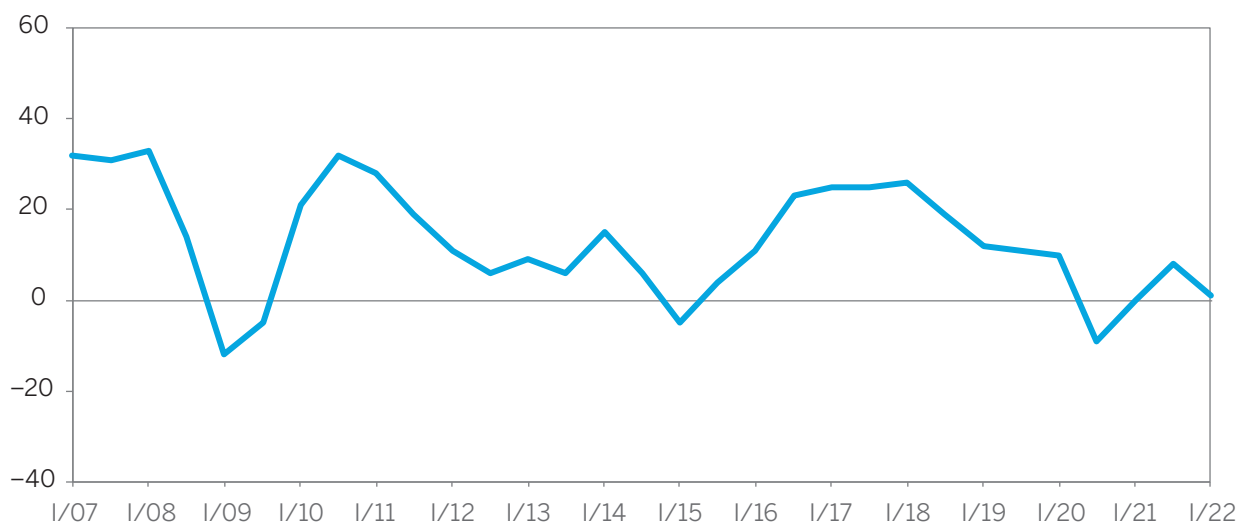
Pk-yritysten kannattavuusodotukset ovat heikentyneet selvästi samaan aikaan, kun yleinen luottamus on laskenut uudelleen pandemian kiihtyessä. Odotukset kannattavuudesta ovat suunnilleen samalla tasolla kuin ne olivat vuoden 2021 alussa, jolloin takana oli ensimmäinen pandemiavuosi. Epävarmuus tulevasta on niin suurta, että saldoluku laski syksystä seitsemän yksikköä. Saldoluku on juuri ja juuri positiivinen saaden arvon yksi.

Odotukset ovat heikentyneet kaikilla muilla päätoimialoilla paitsi rakentamisessa. Suurin muutos tapahtui kaupassa, jossa odotukset laskivat kahdeksan yksikköä päättyen arvoon miinus seitsemän.

Samaan aikaan rakentamisen odotukset kannattavuuden kehityksestä kohenivat viisi yksikköä, ja rakentamisen saldoluku nousi positiiviseksi, lukemaan yksi. Vaikka merkittäviä eroja ei päätoimialojen välillä kannattavuusodotuksissa ole, hieman muita positiivisemmat odotukset ovat teollisuudessa ja palveluissa, joissa saldoluku saa arvon kolme.

Poikkeuksellista tilanteesta on se, että kokoluokka ei näyttäisi vaikuttavan juurikaan odotuksiin kannattavuuden kehittymisestä: kaiken kokoisten pk-yritysten odotukset ovat nollan ympärillä. Huomattavaa kuitenkin on, että suurin osa yrityksistä näkee kannattavuuden pysyvän samalla tasolla.

Kuva 6: Kannattavuuden muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 4: Odotukset kannattavuuden muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	25	51	24	1
Teollisuus	25	53	22	3
Rakentaminen	22	57	21	1
Kauppa	23	47	30	-7
Palvelut	27	49	24	3

3.4 VAKAVARAIUUS

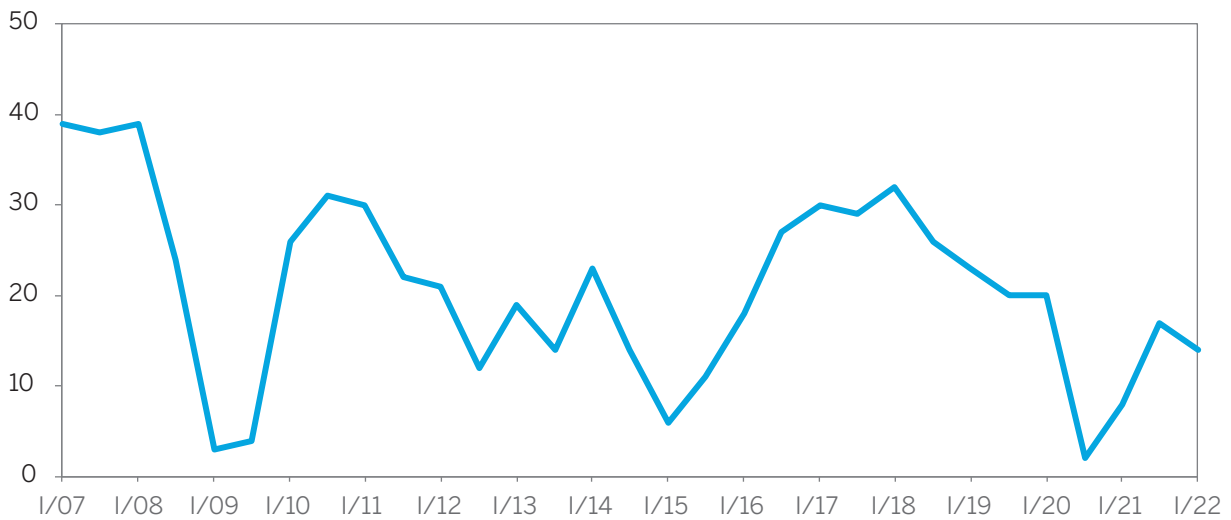
Hieman aiempaa harvempi pk-yritys odottaa vakavaraisuutensa paranevan. Poikkeuksellisen loppuvuoden jälkeen odotukset vakavaraisuuden kehityksestä ovat lievästi heikentyneet: saldoluku laski edellisestä barometrasta kolme yksikköä arvoon 14. Laskusta huolimatta, odotukset vakavaraisuuden kehityksestä ovat vielä selvästi paremmat kuin vuosi sitten keväällä.

Negatiiviset muutokset koskevat kaikkia toimialoja rakentamista lukuun ottamatta. Suurin muutos tapahtui teollisuudessa, jonka saldoluku laski syksystä seitsemän yksikköä saaden arvon 17. Teollisuuden saldoluku on kuitenkin edelleen päätoimialoista korkein. Rakentamisessa muutoksen

suunta poikkesi muista päätoimialoista, ja odotukset nousivat kolme yksikköä saaden arvon 12. Kokoluokittain tarkasteltuna erot vakavaraisuudessa ovat tasaiset lukuun ottamatta suurempia, yli 19 henkilöä työllistäviä pk-yrityksiä, joiden saldoluku on lähes kaksinkertainen verrattuna pienempiin yrityksiin.

Enintään kymmenen vuotta toimineissa yrityksissä odotetaan positiivisempia vakavaraisuuden muutoksia kuin muissa yrityksissä. On kuitenkin huomattava, että barometrissa mitataan vakavaraisuuden muutoksen suuntaa ja voimakkuutta, ei vakavaraisuuden tasoa.

Kuva 7: Vakavaraisuuden muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 5: Odotukset vakavaraisuuden muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	28	58	14	14
Teollisuus	28	61	11	17
Rakentaminen	25	62	13	12
Kauppa	26	59	15	11
Palvelut	29	56	15	14

3.5 INVESTOINNIT

Pk-yritykset arvioivat vähentävänsä investointejaan merkittävästi lähiaikoina. Heikentyneiden suhdanne- ja kasvuodotusten seurauksena kaikilla päätoimialoilla, teollisuutta lukuun ottamatta, on enemmän investointejaan vähentäviä yrityksiä kuin niitä, joissa investoinnit lisääntyvät.

Investointien arvon muutosodotusten saldoluku päättyy lukemaan miinus viisi. Saldoluvun arvo laski syksystä neljä yksikköä. Investointiodotusten heikko kehitys on yhteydessä epävarmuuteen pandemian jatkumisesta, talouskasvun nopeudesta ja toimintaympäristön muutoksesta.

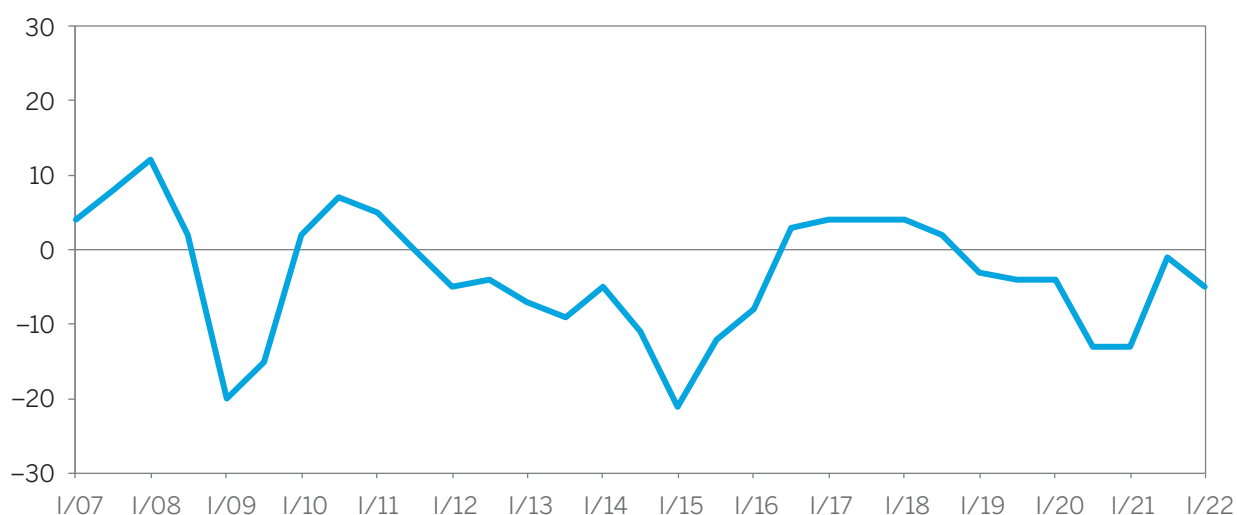
Kaupassa ja palveluissa odotukset investointien lähiajan kehityksestä ovat heikoimmat, ja saldoluku saa molemmissa arvon miinus seitsemän. Verrattuna edelliseen barometriin kaupan

investointien saldoluku laski kahdeksan yksikköä ja palvelujen viisi yksikköä. Teollisuudessa ja rakentamisessa muutosta edelliseen barometriin ei tapahtunut.

Hieman muita parempi tilanne on teollisuudessa, jossa on lievästi enemmän niitä yrityksiä, jotka aikovat lisätä investointeja kuin niitä yrityksiä, jotka vähentävät investointeja. Teollisuusyrityksistä joka neljäs pk-yritys suunnittelee kasvattavansa investointeja.

Myönteinen yllätys investointiodotuksissa on se, että voimakkaasti kasvuhakuisten pk-yritysten investointien kehitystä peilaava saldoluku ei laskenut voimakkaasti suhteessa edelliseen barometriin. Tämä saattaa kertoa siitä, että kasvuodotukset eivät ehkä ole laskeneet pidemmällä aikavälillä koko taloudessa.

Kuva 8: Investointien arvon muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 6: Odotukset investointien arvon muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	18	59	23	-5
Teollisuus	26	52	22	4
Rakentaminen	19	61	20	-1
Kauppa	18	57	25	-7
Palvelut	17	59	24	-7

3.6 INNOVAATIOT SEKÄ TUOTANNON JA TUOTTEIDEN KEHITYS

Innovaatiot sekä tuotannon ja tuotteiden kehitys ovat välttämätön osa yritysten uudistumista ja kasvua. Kireä talousympäristö on viime vuosina vähentänyt mahdollisuuksia aktiiviseen innovointiin ja tuotekehitykseen. Tämän seurauksena yrityksiin on muodostunut painetta toiminnan kehittämiseen.

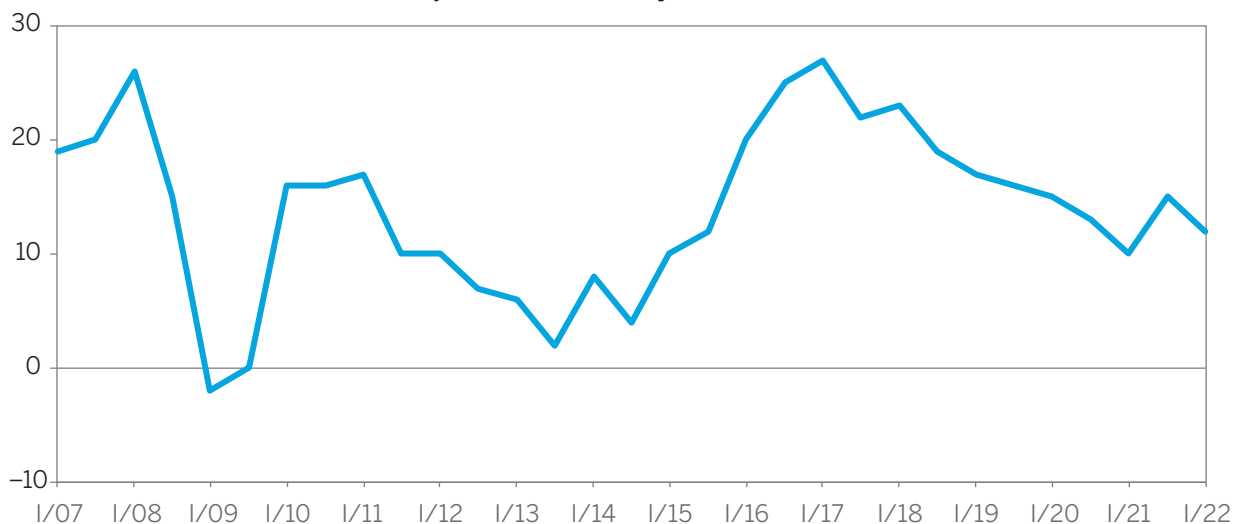
Vaikuttaa siltä, että yritykset ovat ymmärtäneen poikkeuksellisten aikojen muuttavan toimintaympäristöä pysyvästi. Yritykset ymmärtävät innovaatioiden ja tuotekehityksen merkityksen menestymisen lähteenä. Vaikka yritysten tulevaisuudennäkymät ovat tällä hetkellä tavallista epävarmemmat, yritykset eivät ole lopettamassa tai merkittävässä määrin vähentämässä innovointia tai tuotannon ja tuotteiden

kehitystyötä. Tämä näkyy barometrin tuloksessa, joka laski vain lievästi syksystä.

Hieman entistä harvempi pk-yritys aikoo lisätä panostuksia innovaatioihin sekä tuotannon ja tuotteiden kehitykseen. Edelleen toki enemmistö vastaajista ilmoittaa pitävänsä tuotekehityksensä nykyisellään ja ainoastaan reilu kymmenes pk-yrityksistä aikoo vähentää sitä.

Saldoluku laski lievästi syksystä teollisuudessa, palveluissa ja kaupassa, mutta vastaavasti nousi lievästi rakentamisessa. Suurin muutos koettiin kaupassa, jossa saldoluku puolittui ja sai arvon seitsemän. Kaupassa odotukset innovaatioista sekä tuotannon ja tuotteiden kehityksestä ovat hieman muita päätoimialoja vähäisempiä.

Kuva 9: Innovaatioiden, tuotannon ja tuotteiden kehityksen muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 7: Odotukset innovaatioiden, tuotannon ja tuotteiden kehityksen muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	24	64	12	12
Teollisuus	29	61	10	19
Rakentaminen	18	73	9	9
Kauppa	21	65	14	7
Palvelut	26	61	13	13

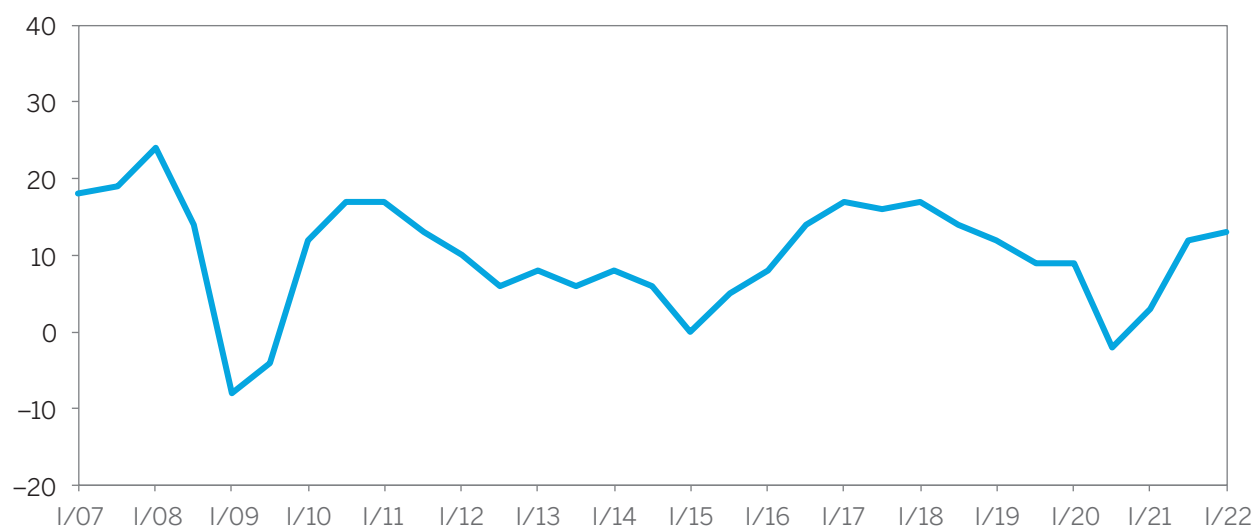
3.7 HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ

Pk-yritykset huolehtivat henkilöstöstä ja perinteisesti sinnittelevät heikon taloustilanteen yli pitämällä kiinni henkilökunnastaan. Tämä sama kehitys on nähtävissä myös tässä barometrissa. Vaikka pandemia runtelee ja tulevaisuuden näkymät ovat edelleen hyvin epäselvät, odotukset henkilöstön määrän kehityksestä ovat lievästi aikaisempaa positiivisempaa. Suuresta epävarmuudesta huolimatta barometrin tulos henkilöstön määrän kehityksestä on pidemmän aikavälin keskiarvon tasolla. Edelleenkin enemmistö, eli 72 prosenttia pk-yrityksistä aikoo säilyttää nykyisen henkilöstömääränsä. Odotusten saldoluku on 13: henkilökunnan määrää aikoo lisätä 20 prosenttia yrityksistä ja vähentää seitsemän prosenttia. Saldoluku nousi syksystä yhden yksikön.

Teollisuudessa työllisyysnäkymät ovat hieman paremmat kuin muilla toimialoilla, mutta teollisuudessa saldoluku laski ainoana päätoimialana syksystä. Palveluissa odotukset henkilöstön määrästä eivät muuttuneet syksystä. Kaupassa ja rakentamisessa henkilökuntaa aiotaan lisätä entistä ripeämmin ja molempien toimialojen saldoluku nousi edellisestä barometrasta. Kaupassa nousua kertyi viisi yksikköä ja rakentamisessa kolme yksikköä.

Kokoluokittain tarkasteltuna tilanne on jakautunut siten, että mitä suurempi pk-yritys on kyseessä, sitä korkeammat ovat odotukset henkilökunnan määrän kasvusta. Alle viisi henkilöä työllistävät yritykset olettavat kykenevänsä lisäämään henkilöstön määrää vain lievästi. Samaan aikaan suurten, yli 50 henkilöä työllistävien pk-yritysten saldoluku nousi 43:een.

Kuva 10: Henkilöstön määrän muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 8: Odotukset henkilöstön määrän muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	20	73	7	13
Teollisuus	26	66	8	18
Rakentaminen	22	70	8	14
Kauppa	21	73	6	15
Palvelut	19	73	8	11

3.8 VIENTI JA LIIKETOIMINTA ULKOMAILLA

Ulkomaankaupan odotuksista kysyttiin yrityksiltä, jotka harjoittavat suoraa vientiä tai tuontia. Vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla harjoittavia pk-yrityksiä on 22 prosenttia barometrin vastaajista. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että suhteutettuna pk-yritysten kokonaismäärään Suomessa on noin 65 000 pientä ja keskisuurta yritystä, jotka vievät tavaroita tai palveluja tai harjoittavat muuten liiketoimintaa ulkomailla. Määrä on noussut merkittävästi viime vuosien aikana, ja viime vuoden poikkeuksellisen laskun jälkeen määrä on taas kääntynyt selvään kasvuun. Kasvua edelliseen, syyskuussa 2021 julkaistuun barometriin on noin 7 000 yritystä.

Suora vienti on yleisin kansainvälistymisen muoto. Suoraa tavara- tai palveluvientiä on selvästi yli puolella kaikista vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla harjoittavista pk-yrityksistä. Huomionarvoista on erityisesti

palveluviennin voimakas lisääntyminen. Se on jo yhtä yleistä kuin tavaravienti. Lähes joka kuudennella vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla harjoittavalla yrityksellä on ulkomainen tytäryritys tai yhteisyritys. Näistä kansainvälisillä markkinoilla toimivista yrityksistä joka viidennellä kansainvälinen toiminta muodostaa pääosan yrityksen kokonaistoiminnasta.

Vientiodotuksissa ja toteutuvan viennin määrässä muutokset ovat usein nopeita ja jyrkkiä. Globaalin pandemian ja siitä seuranneiden sulkutoimen lisääntyminen näkyvät selvästi pk-yritysten odotuksissa viennin arvon muutoksesta. Tämän barometrin mukaan suoraa vientiä harjoittavien yritysten odotukset viennin arvon kasvusta seuraavan vuoden aikana laskevat voimaasti. Odotukset viennin kehityksestä ovat heikentyneet rakentamista lukuun ottamatta kaikilla päätoimialoilla, eniten teollisuudessa ja palveluissa.

Taulukko 9: Yritysten liiketoiminta ulkomailla

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla	22	51	7	27	20

Taulukko 10: Viennin tai liiketoiminnan muodot yrityksillä, joilla on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla*/

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Suoraa tavaroiden vientiä	41	87	52	63	16
Suoraa palveluiden vientiä	41	19	44	12	60
Lisensointi- tai franchising-toimintaa	5	4	2	1	8
Palkka- tai sopimusvalmistusta	9	11	12	16	5
Ulkomainen yhteisyritys tai tytäryritys	16	23	10	17	13
Muu	16	7	13	14	20

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Taulukko 11: Suoraa vientiä harjoittavien yritysten odotukset viennin arvon muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	40	51	9	31
Teollisuus	46	49	5	41
Rakentaminen	45	49	6	39
Kauppa	47	44	9	38
Palvelut	35	54	11	24

3.9 TUONTI

Suoraa tuontia harjoittaa lähes joka viides pk-yritys. Osuus on vähäisempi kuin viennissä, vaikka merkittävä osa kaupan pk-yrityksistä hankkii myytävät tuotteensa itse ulkomailta. Viimeksi kuluneen vuoden aikana tilanne tuontikaupassa on säilynyt melko vakaana, vaikka pieniä toimialoittaisia eroja on, ja kokonaismäärä on hienoisessa kasvussa.

Tuontiodotusten saldoluku on selvästi positiivinen. Saldoluku saa arvon 28, kun tuonnin kasvua odottaa 38 prosenttia ja supistumista kymmenen prosenttia tuontiyrityksistä. Teollisuudessa ja kaupassa odotukset ovat hieman muita toimialoja positiivisemmat. Palveluissa odotukset ovat

varovaisemmat. Positiivista on huomata, että rakentamisessa poikkeuksellisen syksyn jälkeen tuonnin uskotaan lähtevän selvään kasvuun.

Samoin kuin viennissä, myös tuonnissa odotukset kehityksestä ovat hiipuneet, vaikka ovat edelleen selvästi positiiviset. Odotusten muutos on hyvin samansuuntaista, eli samaan aikaan kun vientiyri-tysten odotukset viennin arvon kasvusta ovat puo- littuneet, ovat myös odotukset kääntyneet laskuun. Tällä kertaa kuitenkin poikkeuksellisesti odotukset tuonnin arvon kehityksestä ovat kuitenkin hieman positiivisemmat kuin odotukset viennin arvon kehi- tyksestä.

Taulukko 12: Tuontiyritysten osuus, % pk-yrityksistä

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Suoraa tuontia	18	48	7	45	9

Taulukko 13: Tuontiyritysten odotukset tuonnin arvon muutoksesta

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	38	52	10	28
Teollisuus	37	56	7	30
Rakentaminen	35	51	14	21
Kauppa	46	44	10	36
Palvelut	27	60	13	14

3.10 TUOTANTOKUSTANNUKSET

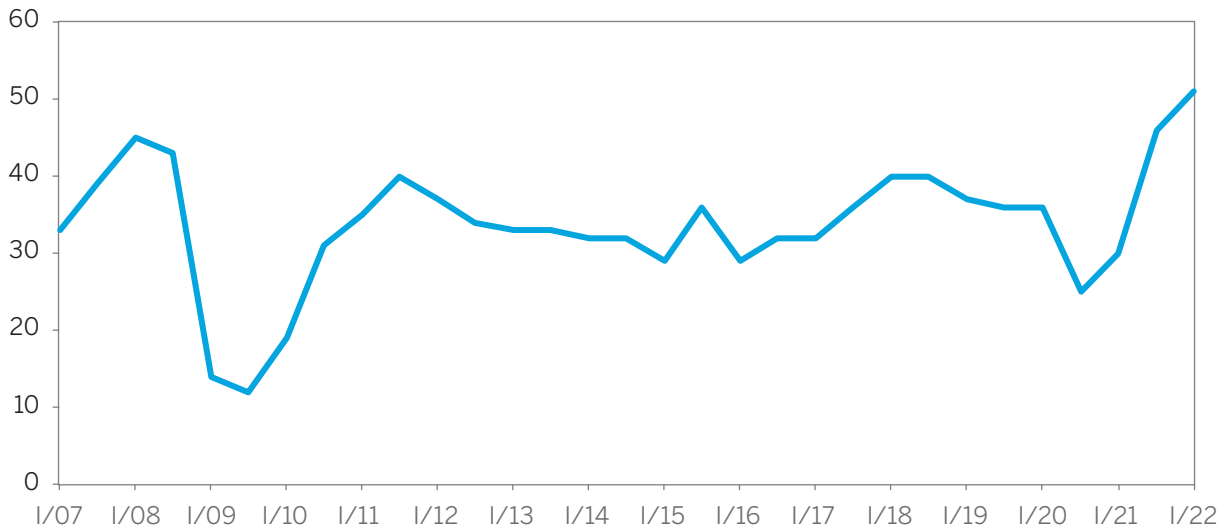
Tuotantokustannusten lasku olisi pk-yrityksissä poikkeuksellista, ja tästä syystä odotusten saldoluku pysyy korkeana. Samoin erot toimialojen välillä ovat yleensä pieniä. Niin on tälläkin kertaa, vaikka lievää hajonnan kasvua on havaittavissa.

Kokoluokittain tarkasteltuna pienin saldoluku on alle viiden hengen yritysten ryhmässä. Näillä yrityksillä kustannukset ovat muita yrityksiä tiukemmin yhteydessä yrittäjän omaan palkkaan. Tilanteen poikkeuksellisuutta kuvastaa se, että vaikka yleiset suhdanneodotukset ovat hyvin maltillisia, odotukset

tuotantokustannusten kehityksestä ovat voimakkaassa kasvussa. Nyt jo reilusti yli puolet vähintään kymmenen henkeä työllistävästä yrityksistä arvioi tuotantokustannustensa kohoavan selvästi. Kohoamista odottavien yritysten osuus on voimakkaassa kasvussa.

Haastavaksi nykytilanteen tekee se, että tuotantokustannusten arvioidaan kasvavan ja olevan samaa tasoa kuin vahvan talouskehityksen oloissa. Nyt samankaltaiseen kustannusten nousuun joudutaan sopeutumaan hyvin epävarmoissa olosuhteissa.

Kuva 11: Tuotantokustannusten muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 14: Odotukset tuotantokustannusten muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	56	39	5	51
Teollisuus	70	27	3	67
Rakentaminen	67	29	4	63
Kauppa	63	33	4	59
Palvelut	50	44	6	44

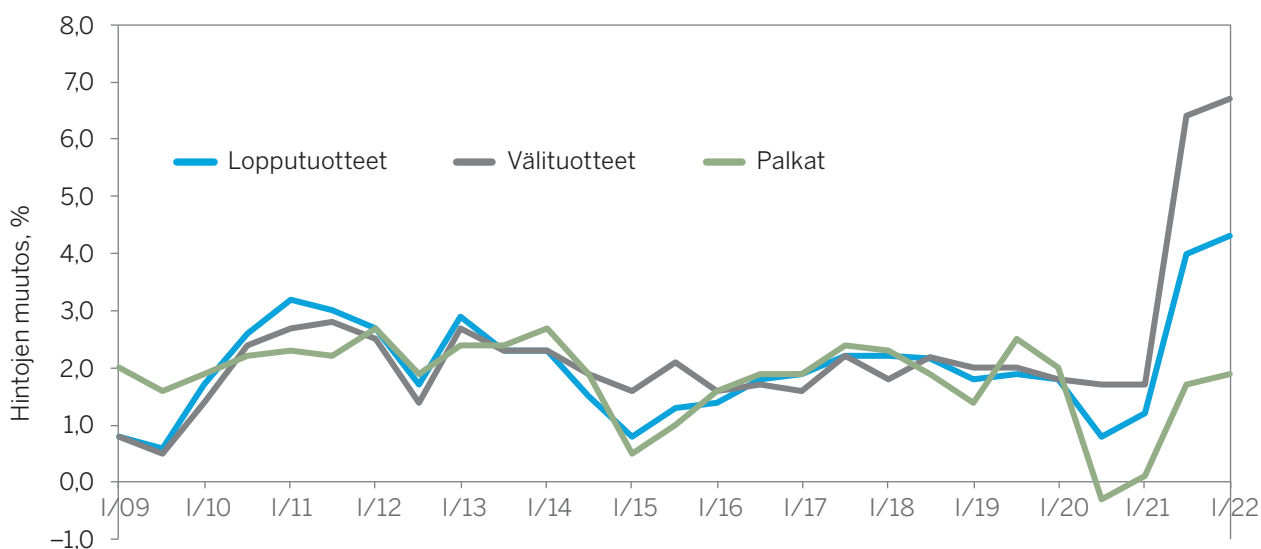
3.11 HINTAODOTUKSET

Pk-yritysten hintaodotuksissa näkyy, että omien myytävien tuotteiden ja palvelujen hinnoitteluvара on parantunut. Yritysten myymien lopputuotteiden hintojen arvioidaan seuraavien 12 kuukauden aikana nousevan 4,3 prosenttia. Tältä osin hintaodotukset ovat nousseet lievästi edellisen barometrin tasosta.

Hinnoitteluvaran kasvu ei kuitenkaan kykene kompensoimaan sitä, että välituotteiden hintojen odotetaan nousevan noin puolitoista kertaa nopeammin kuin lopputuotehintojen. Pandemiasta johtuvat tuotantoketjujen häiriöt selittävät osaltaan välituotteiden hintojen nousua. Hieman yllättäen tilannetta helpottaa se, että palkkojen osalta odotukset ovat maltillisia siitä huolimatta, että moni ala potee työvoimapulaa.

Toimialoittaiset erot ovat suuria. Samaan aikaan, kun palveluissa välituotteiden odotetaan kallistuvan 5,2 prosenttia ja palkojen nousevan 1,4 prosenttia, rakentamisessa välituotteiden nousuksi odotetaan 10,5 prosenttia ja palkkojen nousuksi 2,6 prosenttia. Teollisuudessa välituotteiden hintojen odotetaan rakentamisen lailla nousevan yli kymmenen prosenttia ja palkkojen 2,6 prosenttia. Kaikilla päätoimialoilla ensisijaisena haasteena on välituotteet ja niiden hinnan nousu, mutta nyt myös palkoissa nähdään aiempaa suurempaa nousupainetta. Kokonaisuutena tilanne on vaikea, ja jatkuessaan se heikentää yritysten toimintaedellytyksiä.

Kuva 12: Hintaodotukset, hintojen muutos-%

Taulukko 15: Odotukset hintojen muutoksen tasosta seuraavan 12 kuukauden aikana, %

	Lopputuotteet	Välituotteet	Palkat
Kaikki yritykset	4,3	6,7	1,9
Teollisuus	5,4	10,3	2,6
Rakentaminen	6,4	10,5	2,6
Kauppa	5,2	6,8	2,5
Palvelut	3,4	5,2	1,4

4. Pk-yritysten kehittyminen ja kansainvälistyminen

4.1 KASVU

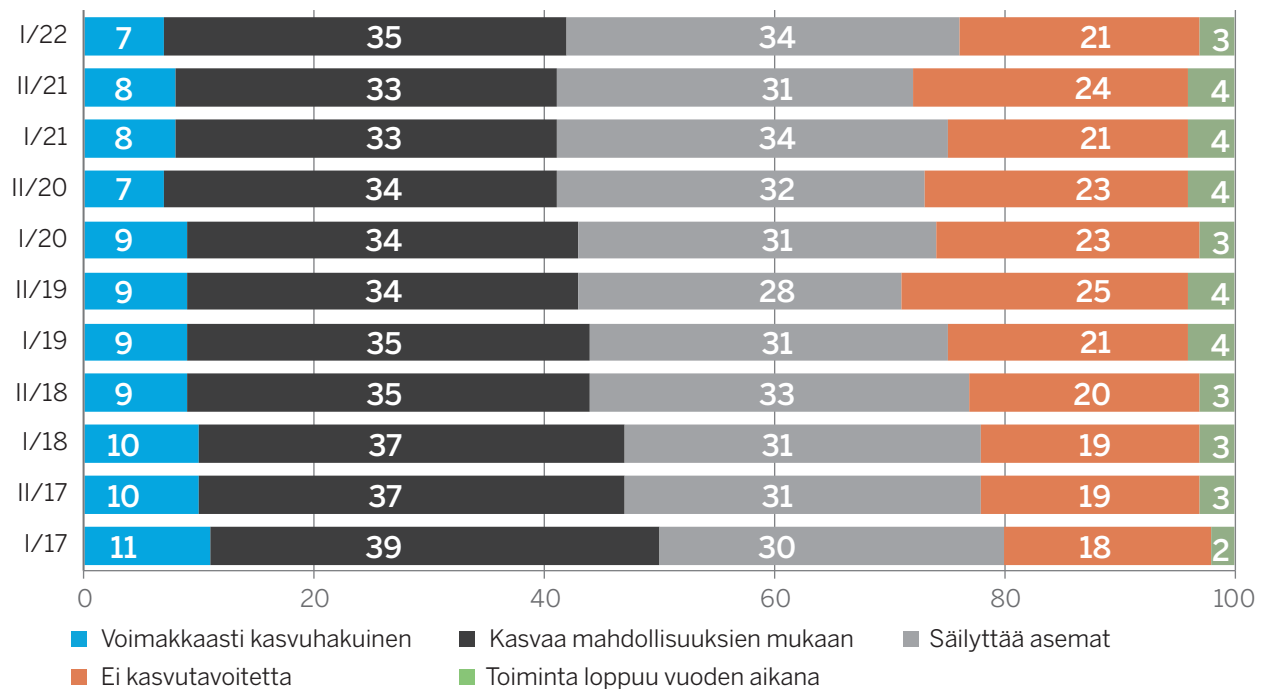
Meneillään oleva pandemia on osaltaan osoittanut sen, että talouden ja työllisyyden kehitys on pitkälti riippuvainen avoimen sektorin kyvystä ja mahdollisuuksista toimia. Yritysten toiminnan rajoittaminen vaikuttaa negatiivisesti kansantalouden kasvumahdollisuuksiin ja lisää työttömyyttä. Vastaavasti mitä nopeammin yritykset kasvavat, sitä suuremmalla todennäköisyydellä myös työllisyys paranee ja julkisen talouden haasteet helpottuvat.

Kaikki yritykset eivät luonnollisesti joka hetki pysty tai pyri kasvamaan. Joskus oman markkinaosuuden säilyttäminen voi olla järkevä strategia ja joskus on aika jopa supistaa toimintaa ja suunnata katse uuden luomiseen. On myös syytä huomata, että nykyisen aseman säilyttäminen edellyttää yrityksiltä keskimääräistä kasvua.

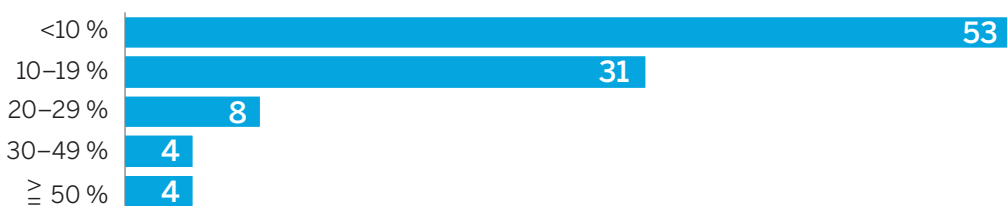
Kasvuyritysten rooli on tärkeä, sillä ne kehittävät omaa liiketoimintaansa, osaamistaan ja uutta teknologiaa sekä hyödyntävät jo olemassa olevaa teknologiaa ja siten toimivat kasvun moottoreina ja myös kirittäjinä muille yrityksille. Innovatiivisten kasvuyritysten toiminnasta seuraa positiivisia ulkoisvaikutuksia koko yhteiskunnalle.

Kasvavat yritykset luovat työpaikkoja ja investoivat keskimäärin muita yrityksiä enemmän. Usein kasvu liittyy myös yritysten haluun ja tarpeeseen kansainvälistyä. Kansainvälisillä markkinoilla oman markkina-aseman säilyttäminen vaatii aivan toisenlaista panostusta yritystoiminnan kehittämiseen. On tärkeää ymmärtää, että tämän yritysjoukon panostuksen sivutuotteena yhteiskunnan rahoituspohja myös vahvistuu.

Kuva 13: Kasvuhakuisuuden kehitys, % pk-yrityksistä

Kuva 14: Liikevaihdon kasvutavoite vuonna 2021, %

Positiivista on se, että jo pari vuotta jatkunut pandemia ei ole tukahduttanut yritysten kasvuhaluja. Mahdollisuuksien mukaan kasvua tavoittelevien yritysten osuus on pysynyt likimain samana viimeiset pari vuotta. Negatiivista on se, että katsottaessa neljä-viisi vuotta taaksepäin, on näiden yritysten osuus selvästi laskenut. Myös voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten kohdalla on nähtävissä vastaavanlainen kehitys; pandemia-aikana tämän yritysjoukon osuus ei ole romahtanut, mutta pidemmän aikavälin trendi on huolestuttava. On selvää, että tämä kehityskulku tulee saada kääntymään ja siinä yritysten toimintaympäristön kriittinen tarkastelu on välttämätöntä.

Toimialoittain katsottaessa teollisuus on kasvuhaluisten yritysten joukossa omassa luokassaan, sillä 55 prosentilla yrityksistä on kasvutavoitteita. On myös niin, että pk-kentän suuremmat yritykset ovat selvästi pienempiä yrityksiä kasvuhaluisempia. Teollisuuden toimiala kohtaa kansainvälistä kilpailua useammin ja siten kasvuhakuisuus on elinehto markkinoilla pärjäämisessä. Kasvua hakevien yritysten osuus rakentamisen toimialalla on 35 prosenttia, kaupan toimialalla 43 prosenttia ja palveluiden toimialalla 41 prosenttia. Voimakkaimmin kasvua

hakevien yritysten määrä korreloi selvästi yrityksen henkilöstön määrän kanssa. Mitä suurempi yritys, sitä todennäköisemmin se tavoittelee voimakasta kasvua. Uusilla tai laajemmilla markkinoilla toimivien yritysten keskuudessa kasvuhakuisuus on yleisempää.

On syytä kiinnittää huomiota siihen, että nykyistä suurempi osa pienemmistä yrityksistä löytäisi kasvupolulle. Suhteutettuna Suomen pk-yrityksien lukumäärään voimakkaasti kasvuhaluisten yritysten määrä on pandemia-aikana liikkunut 22 000–25 000 yrityksessä.

Katsottaessa liikevaihdon kasvutavoitteen jakautumista toista päätä havaitaan, että toimintansa lopettavien yritysten lukumäärä ei ole enää kasvussa. Neljä prosenttia yrityksistä arvioi toimintansa loppuvan seuraavan vuoden aikana. Ensiarvoisen tärkeää on kaikin mahdollisin keinoin yrittää vauhdittaa omistajanvaihdoksia ja yrityskauppoja, jotta elinvoimaisen yritysten jatko saadaan varmistettua.

Asemansa säilyttämään pyrkivien yritysten osuus on käytännössä pysynyt lähes entisellään, mutta huolestuttavaa on pidemmällä aikavälillä kasvutavoitetta vailla olevien yritysten osuuden nousu: 24 prosentilla yrityksistä ei ole kasvutavoitetta, kun esimerkiksi viisi vuotta sitten osuus oli 16 prosenttia.

Taulukko 16: Yritysten kasvuhakuisuus, %

	Voimakkaasti kasvuhakuiset	Kasvuhakuiset	Asemansa säilyttäjät	Ei kasvutavoitetta	Toimintansa lopettava
Kaikki yritykset	7	35	34	21	3
Toimialoittain					
Teollisuus	14	41	29	13	3
Rakentaminen	3	32	36	27	2
Kauppa	8	35	41	13	3
Palvelut	7	34	32	23	4
Kokoluokittain					
alle 5 henkilöä	4	29	32	30	5
5–9 henkilöä	8	40	40	11	1
10–19 henkilöä	12	45	35	7	1
20–49 henkilöä	16	48	30	6	0
yli 50 henkilöä	21	53	25	1	0
Perustamisvuoden mukaan					
ennen 1990	3	29	40	24	4
1990–1999	6	29	37	24	4
2000–2009	7	33	31	25	4
2010 jälkeen	10	41	30	16	3

4.2 UUSIUTUMINEN

Pandemian jatkumisen seurauksena talouden kasvuvauhti hidastui loppuvuonna 2021. Yhtä lailla näyttää mahdolliselta, että kuluvan vuoden kokonaistaloudellinen kasvu ei muodostu niin positiiviseksi kuin vielä viime vuoden puolella arvioitiin. Tähän on syynä huonon epidemiologisen tilanteen jatkuminen ja pitkittyminen. Digitalisaatio ja robotisaatio yhdessä muun teknologisen kehityksen kanssa etenevät kuitenkin vauhdikkaasti suhdanteista riippumatta ja vaikuttavat yritysten arkeen yhä voimakkaammin. Voidaan myös perustella, että pandemian luoman kriisin tapaisen Suomen ulkopuolelta tulevan shokin aikana teknologisten ratkaisujen kysyntä nousee ja sitä kautta vauhdittaa niiden käyttöönottoa. Pk-yritysten on juostava kehityksen vauhdissa, sillä muuten kilpailussa ei pärjää.

Yritykset hakevat menestystä ja kilpailuetua useasta eri lähteestä. Noin neljännes yrityksistä on ottanut käyttöön uutta teknologiaa viimeisen vuoden aikana. Mielenkiintoista on, että perinteisesti teollisuudessa osuus on ollut suurin, mutta nyt kaupan ja palveluiden toimialoilla toimivat yritykset ovat ottaneet eniten käyttöön uutta teknologiaa. Reilusti yli puolet yrityksistä on kouluttanut henkilöstöään.

Nopeasti kehittyvässä maailmassa osaava henkilöstö on avainasemassa yritysten menestyksen kannalta. Uudistumishalukkuus ilmenee myös siinä, että reilu kolmannes yrityksistä on tuonut markkinoille uusia tuotteita tai palveluita.

Nopea teknologinen kehitys ja haastava taloudellinen ympäristö korostavat myös tarvetta organisoida työ yrityksen sisällä uudella tavalla. Tällaisiin toimiin on ryhdytty hieman yli puolessa kaikista yrityksistä. Teollisuudessa ja kaupassa osuus on lähes 60 prosenttia. Tämä on yrityksille välttämätöntä, sillä innovaatioiden kansainvälinen ja kansallinen ulottuvuus kietoutuvat yhä tiiviimmin toisiinsa varsinkin, kun toimitaan kansainvälisessä kilpailutilanteessa.

Uudet ideat ja innovaatiot syntyvät erilaisissa verkostoissa. Keskeistä on osaaminen, joka liittyy toimintaympäristöihin, markkinointiin ja myyntiin. Laajentuminen uusille markkinoille ja uusien liiketoimintamallien käyttöönotto on edellytys verkostojen laajentamiselle ja uusiin toimintaympäristöihin tutustumiselle. Joka viiden yrityksistä on ottanut käyttöön uusia liiketoimintamalleja ja 16 prosenttia yrityksistä on laajentanut toimintaa uusille toimialoille.

Taulukko 17: Yritysten tekemät uusiutumistoimet, %, */

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Investoinnit	72	75	75	70	71
Uuden henkilöstön palkkaaminen	41	50	45	44	37
Henkilöstön koulutus	54	51	50	54	55
Työn organisointi uudella tavalla	52	59	42	57	53
Uusien tuotteiden tai palveluiden lanseeraaminen	36	45	21	47	35
Laajentuminen uusille markkinoille	20	28	16	19	20
Uusien teknologioiden käyttöönotto	24	24	16	27	26
Uusien liiketoimintamallien käyttöönotto	21	21	11	25	22
Toiminnan laajentaminen uusille toimialoille	16	16	13	12	17

*/ Vastajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

4.3 KANSAINVÄLISTYMINEN

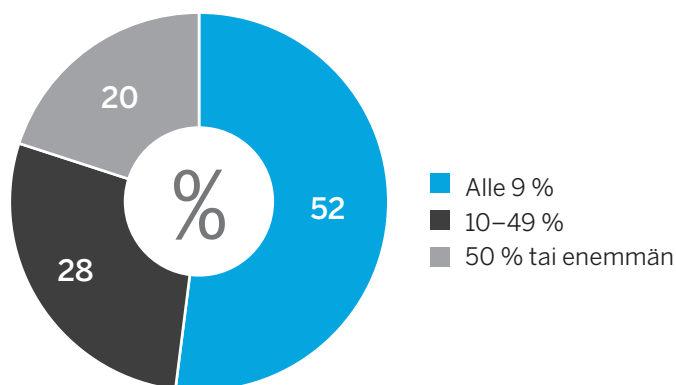
Suomen kaltaisessa pienessä avotaloudessa kansainvälisyys on usealle pk-yritykselle avain kasvuun ja menestykseen. Eritoten teollisuudessa, mutta enenevässä määrin myös monen muun toimialan kohdalla, Suomen kotimarkkinat ovat suhteellisen rajalliset, joten kasvua on haettava ulkomailta. Kansainvälisille markkinoille lähteminen ja siellä menestyminen on erittäin suuri ja riskialtis ponnistus pienelle ja keskisuurelle yritykselle. Toisaalta kansainvälisillä markkinoilla onnistumisen seurauksena taloudellisen menestyksen mahdollisuudet ovat isot.

Pk-yrityksistä 22 prosentilla on vientiä tai muuta liiketoimintaa ulkomailla. Kansainvälistyminen vaihtelee merkittävästi toimialojen välillä. Teollisuudessa hieman yli puolet yrityksistä toimii kansainvälisen liiketoiminnan piirissä, kun taas rakentamisessa osuus on vain seitsemän prosenttia. Palveluiden ja kaupan toimialalla osuudet ovat 20 ja 27 prosenttia. Toimialat ovat tietenkin luonteeltaan hyvin erilaisia, ja

rakentaminen luonnollisesti keskittyy vahvimmin kotimaahan. Yrityskoon suhteen kansainvälisyys eroaa myös merkittävästi: yrityksissä, joissa työskentelee yli 50 henkilöä, miltei 60 prosentilla on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. 1–4 henkilöä työllistävässä yrityksissä vastaava osuus on vain 17 prosenttia. Odotetusti myös kasvuhakuisuuden suhteen löytyy kansainvälistymisessä suuria eroja. Voimakkaasti kasvuhakuisista yrityksistä yli puolet toimii kansainvälisillä markkinoilla, kun taas niiden yritysten kohdalla, joilla ei ole kasvutavoitetta, vain noin kymmenen prosentilla on kansainvälistä toimintaa.

Suoraa tavaroiden vientiä on teollisuuden toimialalla 44 prosentilla yrityksistä. Pk-yritykset vievät enemmän tavaroita kuin palveluita, sillä esimerkiksi teollisuudessa palveluvientiä harjoittaa kymmenen prosenttia toimialan yrityksistä. Voimakkaasti kasvuhaluisten yritysten joukosta noin neljänneksellä on suoraa tavaravientiä ja palveluviennin osuus on selvästi keskimääräistä yleisempää ollen likimain

Kuva 15: Viennin osuus kokonaisliikevaihdosta, %

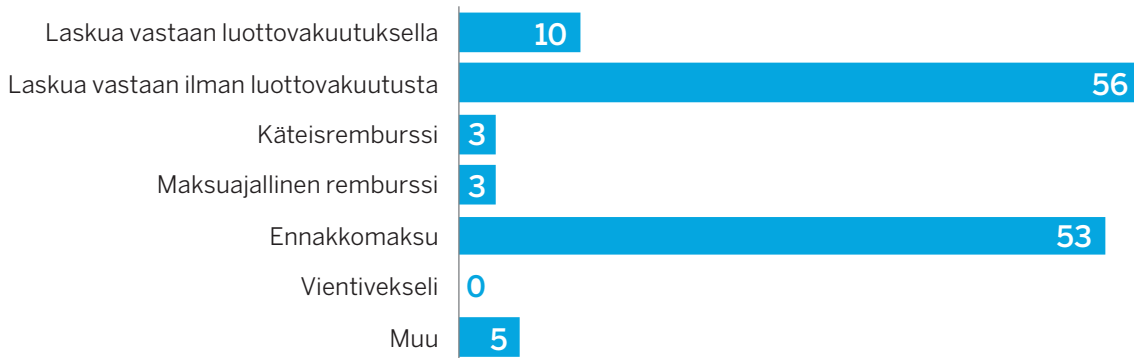
20 prosenttia. Tulokset kokonaisuudessaan viittaavat siihen suuntaan, että viennin edistäminen tukee kasvua ja työllisyyttä.

Kansainvälistyneistä yrityksistä viidenneksellä viennin kokonaisuus liikevaihdosta ylittää 50 prosenttia, ja siten vientitoiminta on yrityksen ensisijainen liikevaihdon lähde. Hiukan yli puolella kansainvälistyneistä yrityksistä viennin kokonaisuus liikevaihdosta jää alle kymmeneen prosenttiin ja vajaalla 30 prosentilla viennin osuus kokonaisliikevaihdosta sijoittuu välille 10–49 prosenttia. Vaikka yritysten viennin osuus liikevaihdosta jäisi-kin pieneksi, niin vaikutus on todennäköisesti näillekin yrityksille liikevaihto-osuuttaan merkittävämpi. Erityisesti näin on, jos vientialueen talous kehitty-

positiivisemmin kuin päämarkkina-alueella kotimaassa.

Pk-yritykset vievät tuotteitaan tai palveluitaan yleisesti ennakkomaksua vastaan. Näin tekee 53 prosenttia yrityksistä. Pandemia-aikana näin toimivien yritysten määrä näyttää hiukan kasvaneen normaalioloihin verrattuna heijastaen lievää varovaisuuden lisääntymistä. On kuitenkin huomionarvoista, että 56 prosenttia yrityksistä ilmoittaa toimivansa laskua vastaan ilman luottovakuutusta. Yrityksellä voi tietenkin olla erilaisia käytänteitä riippuen vastapuolesta ja kohdemaasta. Tasan kymmenen prosenttia on taas vienyt laskua vastaan luottovakuutuksella. Käteisremurssia ja maksuajallista remurssia on käyttänyt vain kolme prosenttia yrityksistä.

Kuva 16: Vientikaupan rahoitusinstrumenttien käyttö, %

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

5. Toimintaympäristö

5.1 PK-YRITYSTEN RAHOITUS

Tiukka pankkitoiminnan sääntely, pitkään jatkunut pandemia ja yritysten heikentynyt luottokelpoisuus näkyvät pk-yritysten ulkoisen rahoituksen käytössä: barometrin mukaan alle puolella pk-yrityksistä on lainaa pankista tai muusta rahoituslaitoksesta. Suhteessa syksyn barometriin ulkoisen rahoituksen käyttö ei kuitenkaan ole vähentynyt, eikä lainaa pankista tai muusta rahoituslaitoksesta omaavien pk-yritysten osuus ole juurikaan muuttunut viime vuosien aikana.

Rahoituksen saatavuus näyttäisi hieman heikentyneen, mutta säilyneen kuitenkin kohtuullisella tasolla. Viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana rahoitusta ottaneiden määrä laski kuusi prosenttiyksikköä syksystä. Osaltaan laskua voi selittää julkisten tukitoimien osittainen päättymisen ja sen vaikutukset rahoituksen saatavuuteen. Nyt 24 prosenttia yrityksistä

raportoiti ottaneensa viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana ulkoista rahoitusta.

Tässä barometrissa vain kuusi prosenttia pk-yrityksistä kertoi, että ei ole hakenut rahoitusta viimeisen 12 kuukauden aikana, vaikka sille olisi ollut tarvetta. Luku on säilynyt alhaisella tasolla ja se on kohtuullisella tasolla verrattuna siihen, että rahoitusta hakeneista yrityksistä neljä prosenttia kertoi saaneensa kielteisen rahoituspäätöksen. Vaikuttaa siltä, että suuri osa rahoitusta tarvitsevista pk-yrityksistä hakee rahoitusta. Syynä hakemattomuuteen ovat ensisijaisesti kireät vakuusvaatimukset ja korkea oman pääoman vaatimus.

Rahoituksen käytössä ei ole suurta muutosta yritysten eri kokoluokissa. Osuudet ovat pysyneet lähes entisellään, ja selvästi yleisintä rahoituksen käyttö on suuremmissa, yli kymmenen hengen pk-yrityksissä.

Taulukko 18: Ulkoisen rahoituksen hankkimisen tarve viimeisen 12 kk aikana, %

Toimialoittain					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Kyllä, ja saanut rahoitusta	24	27	28	21	24
Kyllä, mutta ei ole saanut rahoitusta	4	5	3	4	4
Kyllä, mutta jättänyt hakematta rahoitusta	6	9	6	6	5
Ei ole ollut tarvetta	66	59	64	68	67

Taulukko 19: Syyt jättää hakematta rahoitusta, %

Toimialoittain					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Kireät vakuusvaatimukset	10	3	7	6	13
Rahan korkea hinta	30	42	36	39	22
Rahoituksen huono yleinen saatavuus	9	12	11	8	9
Korkea oman pääoman vaatimus	0	0	0	0	0
Laina-ajan lyhyys	2	6	1	1	2
Vientisaatavien vakuuttamisen vaikeus	13	8	1	8	16
Muu syy	36	28	35	38	38

Pienemmissä yrityksissä rahoituksen käyttö on hieman laskenut. Rahoituksen käyttö on kuitenkin säilynyt kohtuullisen korkeana nyt myös pienemmissä yrityksissä, joista hieman vajaa neljännes on viimeisen vuoden aikana hankkinut pankki- tai muuta rahoitusta. Tämä osuus on säilynyt syksyn tasolla.

Pk-yritykset aikovat hakea rahoitusta seuraavien 12 kuukauden aikana hieman enemmän kuin edellisen, syksyllä julkaistun barometrin aikaan. Nyt 21 prosenttia vastaajista aikoo hakea rahoitusta, kun alkusyksystä 2021 osuus oli prosenttiyksikön pienempi. Muutoksen taustalla on palvelujen ja kaupan yritysten aiempaa suurempi tarve hakea rahoitusta. Toimialojen väliset erot eivät ole juuri

muuttuneet. Yleisimmin rahoitusta aiotaan ottaa teollisuudessa.

Yritysten kokoluokittain tarkasteltuna aikomuksissa hakea rahoitusta ei ole merkittäviä eroja edelliseen barometriin verrattuna. Pienemmissä, alle 50 henkilön pk-yrityksissä rahoitusaikomukset ovat säilyneet syksyn barometrin tasolla. Suurimmat, vähintään 50 henkilöä työllistävät yritykset, aikovat hakea rahoitusta hieman vähemmän kuin edellisessä barometrissa. Myönteistä rahoituksenottamisaikomuksissa on se, että kasvuhakuisten yritysten kiinnostus ulkoista rahoitusta kohtaan on säilynyt kohtuullisena.

Rahoituksenhakuaikomusten taustalla näkyy poikkeuksellinen tilanne, suuri epävarmuus ja siitä

Taulukko 20: Ulkoisen rahoituksen yleisyys, %

Toimialoittain					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
On lainaa	44	55	45	51	41
Kokoluokittain					
	alle 5 henkilöä	5–9 henkilöä	10–19 henkilöä	20–49 henkilöä	yli 50 henkilöä
On lainaa	37	53	58	55	67

Taulukko 21: Ulkoisen rahoituksen ottamisaikomukset, %

Toimialoittain					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Aikoo ottaa rahoitusta	21	28	23	21	20
Kokoluokittain					
	alle 5 henkilöä	5–9 henkilöä	10–19 henkilöä	20–49 henkilöä	yli 50 henkilöä
Aikoo ottaa rahoitusta	15	26	31	34	43

Kuva 17: Rahoituksen ehtojen ja saatavuuden vaikutus hankkeiden toteutumiseen, %

seuraava investointiaktiiviteetin vaimeus. Näiltä osin näkymät ovat säilyneet lähes edellisen barometrin tasolla. Pk-yritysten näkymät ovat kuitenkin hieman parantuneet, koska rahoitusta käyttöpääomaksi hakevien osuus on kääntynyt lievään laskuun. Niistä pk-yrityksistä, jotka aikovat hakea rahoitusta, 15 prosenttia hakee sitä yrityksen heikosta tilanteesta johtuvaksi käyttöpääomaksi. Laskua syksystä on viisi prosenttiyksikköä.

Kone- ja laiteinvestointeihin rahoitusta aikoo

hakea 52 prosentilla ulkoisen rahoituksen lisäystä suunnittelevista. Aikomukset ovat lisääntyneet kolmella prosenttiyksiköllä edelliseen barometriin verrattuna. Positiivista on havaita, että yrityksen kasvu- ja kehittämishankkeet ovat pysyneet merkittävänä syinä hakea rahoitusta. Kehittämishankkeisiin rahoitusta aikoo hakea 20 prosenttia. Aikomuksissa on vain lievää laskua syksyn barometriin verrattuna.

Yritysrahoituksen rakenne muuttuu hyvin hitaasti. Pankkikeskeisyys on pk-yritysten rahoituksessa

Taulukko 22: Ulkoisen rahoituksen tärkein aiottu käyttötarkoitus toimialoittain %, */

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Tieto- ja viestintä- tekniikkalaitte/ohjelmistot	9	5	6	5	11
Muut koneet- ja laitteet/ rakennusinvestoinnit	52	55	74	39	50
Kehittämishankkeisiin, ml. henkilöstön osaaminen	20	30	11	19	20
Käyttöpääomaksi kasvuun tai kansainvälistymiseen	21	24	11	29	20
Käyttöpääomaksi suhdan- teista/taloudellisista syistä johtuen	15	13	9	15	16
Omistusjärjestelyt/ yrityskaupat	8	9	5	12	7
Vientikauppojen rahoittaminen	4	10	1	6	2
Muu tarkoitus	9	2	12	13	8

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Kuva 18: Ulkoisen rahoituksen käyttötarkoitus, % yrityksistä, jotka aikovat ottaa rahoitusta seuraavan 12 kuukauden aikana */

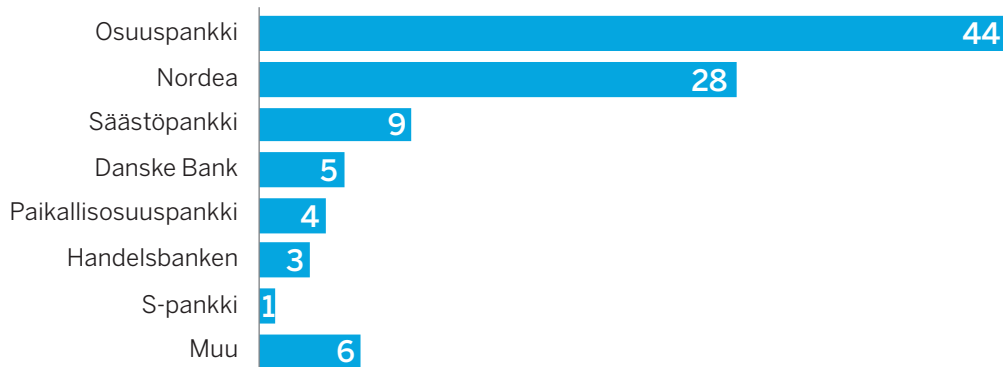

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

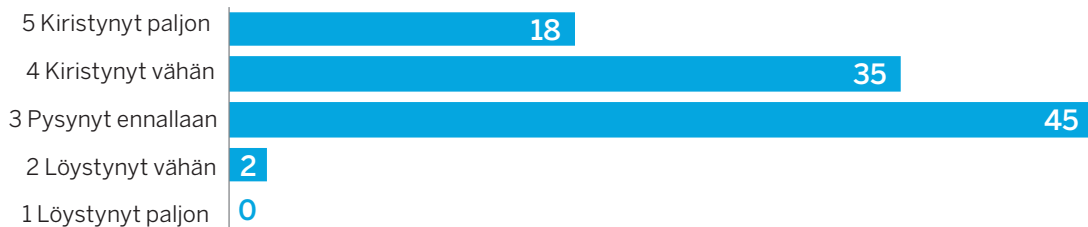
edelleen yleistä, ja se on jälleen noussut viime syksyn väliaikaisen laskun jälkeen. Business Finlandin ja ELY-keskusten osuudet ovat laskeneet hieman, mutta ovat edelleen pankkilainojen tärkeimpiä vaihtoehtoja yhdessä Finnveran kanssa. Business Finlandin ja ELY-keskusten osuuden tippumista saattaa selittää julkisen häiriörahoituksen tarjonnan vähentyminen viime vuonna.

Finnveran rooli pankkilainojen vaihtoehtona ja täydentäjänä on säilynyt lähes ennallaan: viidennes rahoituksen hakua suunnittelevista kertoo kääntävänsä Finnveran puoleen. Finanssikriisin pahimpien vaiheiden aikana osuus oli noin 15 prosenttiyksikköä suurempi. Teollisuusyritykset ovat edelleen kiinnostuneempia Finnverasta rahoittajana kuin muiden toimialojen yritykset.

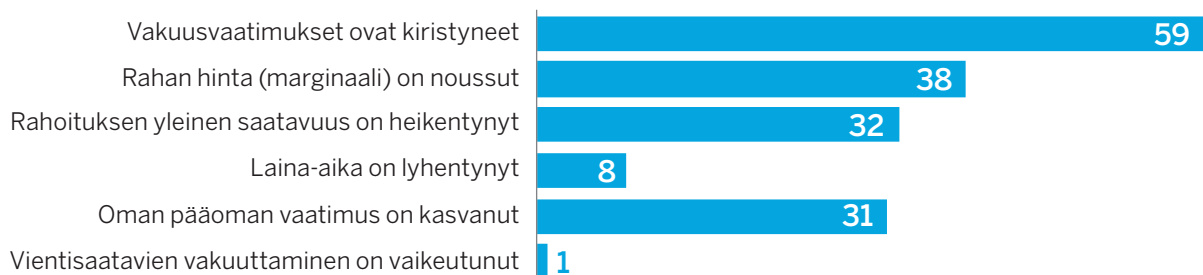
Kuva 19: Yrityksen pääpankki, %

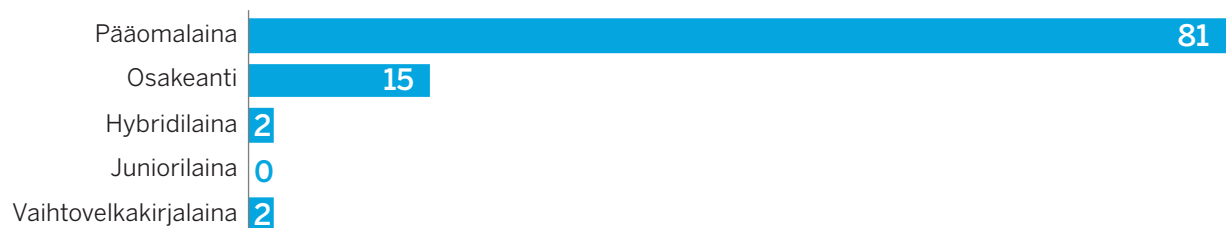
Kuva 20: Rahoittajien luottopolitiikan kiristyminen viimeisen 12 kuukauden aikana, %

Kuva 21: Miten luottopolitiikka on kiristynyt, %

Kuva 22: Oman pääoman ehtoisen rahoituksen lähteet, %

Pankkirahoitusta hakeneista 33 prosenttia kertoi, että rahoituksen saatavuus edellytti Finnveran takausta. Tämä osuus oli korkein voimakkaasti kasvuhakuisilla yrityksillä. Myös yli 40 prosenttia pankkirahoitusta hakeneista 10–19 hengen yrityksistä vastasi, että Finnveran takaus oli rahoituksen saamisen edellytyksenä.

Barometrin tulokset osoittavat, että vähitellen monipuolistumassa ollut yritysrahoitus koki lievän takaiskun. Yrittäjät näyttävät joutuvan turvautumaan aiempaa useammin pankin rahoituspalveluihin. Tämä on valitettavaa, sillä perinteisen pankkirahoituksen saatavuus yrityksille uhkaa hankaloitua

jatkoksa. Siksi on hyvä saada uudenlaisia rahoitusmuotoja pk-yrityksille.

Positiivista tilanteesta on kuitenkin se, että uusista rahoituslähteistä suosiotaan aiemmin voimakkaasti lisänneiden pikaluottoyritysten osuuden kasvu näyttää tasaantuneen. Tällä kierroksella niitä on käyttänyt kaksi prosenttia pk-yrityksistä. Vaikka on selvää, että pikaluottoyritysten tarjoamalle rahoitukselle on tarvetta tietyissä yritysryhmissä, niiden tarjoaman rahoituksen ehdot ovat hyvin vaihtelevat, ja osalla korot ovat erittäin korkeat. Pikaluottoyritysten yritysainoissa korkotasoa ei ole samalla tavalla rajoitettu kuin kuluttajille annettavassa rahoituksessa.

Taulukko 23: Ulkoisen rahoituksen aiottu lähteet, % */

	Pankki	Rahoitusyhtiö	Finnvera	ELY-keskus	Business Finland	Yksityinen henkilösijoittaja	Pääomasijoitusyhtiö	Vakuutusyhtiö	Tesi	Joukkorahoitus	Velkakirjat	Listautuminen	Pikaluottoyritys
Kaikki yritykset	69	33	18	17	17	9	8	4	1	2	1	0	2
Toimialoittain													
Teollisuus	84	31	23	25	19	11	8	5	2	3	3	1	5
Rakentaminen	72	45	12	12	8	4	4	2	2	2	0	0	0
Kauppa	76	21	20	17	16	4	7	4	0	2	0	0	2
Palvelut	62	33	17	17	20	11	9	4	1	2	1	0	3
Kasvuhakuisuuden mukaan													
Voimakkaasti kasvuhakuiset	69	18	26	28	33	20	21	5	2	6	1	1	2
Kasvuhakuiset	69	33	22	21	21	8	6	4	1	1	1	0	2
Asemansa säilyttäjät	71	40	12	10	7	4	5	3	0	2	1	0	2
Ei kasvutavoitetta	61	40	3	2	4	8	0	2	0	0	0	0	3
Perustamisvuoden mukaan													
ennen 1990	75	39	15	15	14	2	6	6	2	2	1	1	3
1990–1999	74	33	17	17	13	4	5	4	0	1	0	0	2
2000–2009	69	35	5	16	16	10	9	5	2	4	1	1	3
2010 jälkeen	63	28	19	19	22	13	9	2	1	2	1	0	2

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

5.2 MAKSUVAIKEUDET

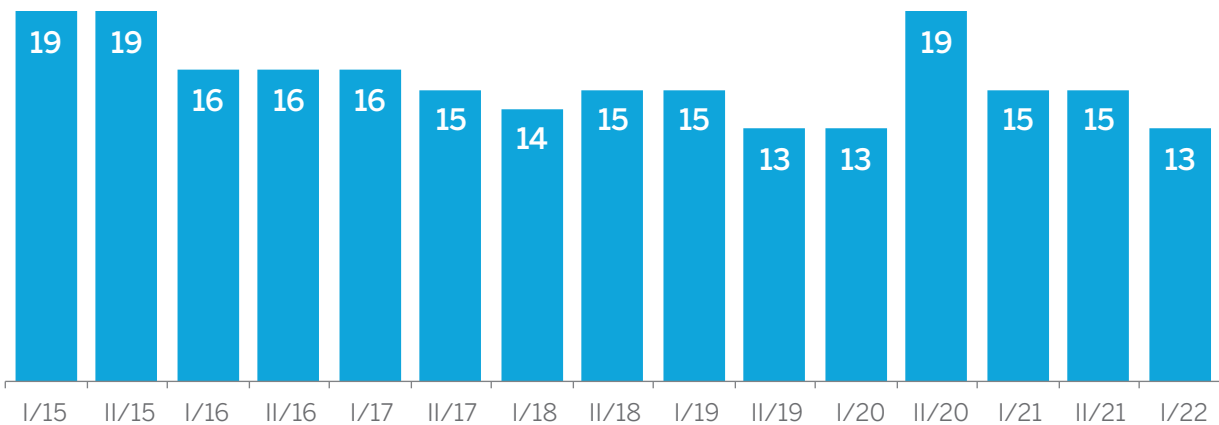
Vaikka viimeiset kaksi vuotta kokonaisuudessa ovat olleet pk-yrityksille hyvin vaikeita, maksuvaikeuksissa olevien yritysten määrän kasvu tasaantui ja kääntyi loppuvuonna laskuun. Tällä kertaa 13 prosenttia yrityksistä raportoi vaikeuksista hoitaa maksujaan viimeksi kuluneen kolmen kuukauden aikana. Osuus on laskenut syksyn 2021 Pk-yritysbarometrissa kahdella prosenttiyksiköllä. Maksuvaikeuksia kokeneiden yritysten osuus on edelleen kohtuullisen suuri, mutta ottaen huomioon pandemian pitkän keston, maksuvaikeuksien määrää voidaan pitää kohtuullisena.

Eniten maksuvaikeuksia on kaupassa, jossa yrityksistä noin joka kuudes raportoi vaikeuksista hoitaa

maksujaan viimeksi kuluneen kolmen kuukauden aikana. Maksuvaikeuksien kehityksessä ei toimialojen välillä kuitenkaan ole juurikaan eroja, vaan kaikilla päätoimialoilla maksuvaikeudet ovat vähentyneen hieman.

Työllisyyden ja talouskasvun näkökulmasta on helpottavaa, että voimakkaasti kasvuhakuisilla yrityksillä maksuvaikeudet eivät ole oleellisesti yleisempiä kuin muilla pk-yrityksillä. Yritysten elinkaaren näkökulmasta on positiivista havaita, että nuorempien yritysten tilanne on parantunut, eivätkä ne ainakaan tällä hetkellä kamppaile maksuongelmien kanssa oleellisesti useammin kuin muut pk-yritykset.

Kuva 23: Pk-yritysten omat maksuvaikeudet viimeisen 3 kuukauden aikana, %

Taulukko 24: Pk-yritysten omat maksuvaikeudet, %

Toimialoittain					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Yrityksellä maksuvaikeuksia	13	13	13	15	13
Kasvuhakuisuuden mukaan					
	Voimakkaasti kasvuhakuiset	Kasvuhakuiset	Asemansa säilyttäjät	Ei kasvutavoitteita	Toimintaansa lopettavat
Yrityksellä maksuvaikeuksia	14	12	15	10	23
Kokoluokittain					
	alle 5 henkilöä	5–9 henkilöä	10–19 henkilöä	20–49 henkilöä	yli 50 henkilöä
Yrityksellä maksuvaikeuksia	14	13	13	7	10
Perustamisvuoden mukaan					
	ennen 1990	1990–1999	2000–2009	2010 jälkeen	
Yrityksellä maksuvaikeuksia	10	13	15	14	

5.3 TYÖLLISTÄMINEN JA OSAAVAN TYÖVOIMAN TURVAAMINEN

Kysynnän riittämättömyys on selvästi harvemmin lisätyövoiman palkkaamisen este kuin vuosi sitten. Yritysten tarve työllistää on kasvanut. Samaan aikaan vaikeudet löytää työvoimaa ovat kasvaneet.

Työvoiman saatavuus on noussut yhdeksi keskeisimmistä syistä siihen, miksi yritykset eivät palkkaa

lisätyövoimaa. Reilusti yli puolet yrityksistä kokee osaavan ja yrityksen tarpeita vastaavan työvoiman saatavuuden rajoittavan kasvua ainakin jossain määrin. Joka kuudes yritys kokee tämän tekijän kasvun merkittävänä esteenä. Rakentamisessa ja teollisuudessa työvoiman saatavuus koetaan toimialoittain

Kuva 24: Työllistämisen pahin este, % pk-yrityksistä

Taulukko 25: Pk-yrityksen työllistämisen pahin este, %

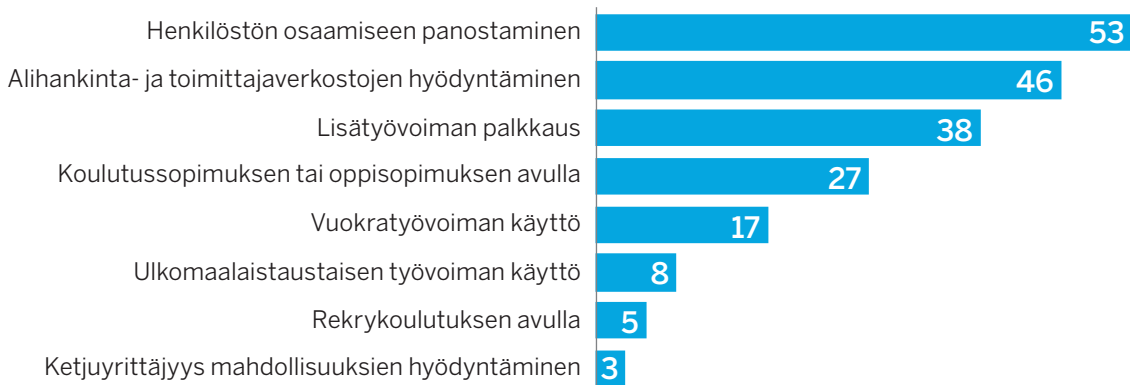
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Ei tarvetta työllistää	32	21	23	28	37
Pahin este niissä yrityksissä, joissa tarvetta työllistää					
Kysynnän riittämättömyys tai epävakaas	16	24	15	17	15
Palkkataso	5	5	5	7	4
Työn sivukulut	9	8	10	9	9
Irtisanomiseen liittyvä riski	4	7	5	6	3
Muu lainsäädäntö tai työehtosopimus	2	1	2	2	2
Työvoiman saatavuus	26	29	37	25	22
Verotus	1	1	1	1	1
Osa-aikaisen työntekijän palkkaamisen vaikeus	3	1	2	3	3
Muu	2	3	1	2	2

katsottuna haasteellisimmaksi. Mitä kasvuhakuisempi yritys on, sitä enemmän työvoiman saatavuus koetaan esteeksi.

Henkilöstön osaamisen panostaminen sekä alihankinta- ja toimittajaverkostojen hyödyntäminen ovat keskeisiä tapoja turvata osaavan työvoiman saatavuus. Henkilöstön kehittämiseen panostetaan suhteellisesti eniten palveluissa ja kaupassa.

Alihankintaverkostojen rakentaminen on yleisintä rakentamisessa. Teollisuudessa muita yleisemmin työvoimapulaa koetetaan lievittää hyödyntämällä ulkomaalaistaustaista työvoimaa. Yli kolmannes näkee lisätyövoiman palkkaamisen keskeisenä keinona varmistaa osaavan työvoiman saatavuus. Myös koulutusopimusten ja oppisopimusten hyödyntäminen nähdään tärkeänä keinona.

Kuva 25: Keinot varmistaa osaavan työvoiman saanti, %

*/ Vastajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Taulukko 25: Osaavan työvoiman saatavuuden vaikutus, %

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
On kasvun merkittävä este	16	17	21	13	16
Rajoittaa jossain määrin kasvua	44	49	52	44	41
Yritys saa riittävästi osaavaa työvoimaa	40	35	27	43	43

5.4 SUHDANNETILANTEeseen SOPEUTUMINEN

Vaikea ja nopeasti muuttuva toimintaympäristö heijastuu yritysten sopeuttamistarpeeseen. Nyt kuudennes yrityksistä suunnittelee sopeuttamistoimia. Tarve on laskenut vuoden takaisesta noin kymmenen prosenttiyksikköä. Sopeuttamistarve on vähentynyt eniten voimakkaasti kasvuhakuisilla yrityksillä. Toimialoittain tarkasteltuna sopeuttamistarve on suurin palveluissa, mutta erot toimialojen välillä ovat melko pieniä.

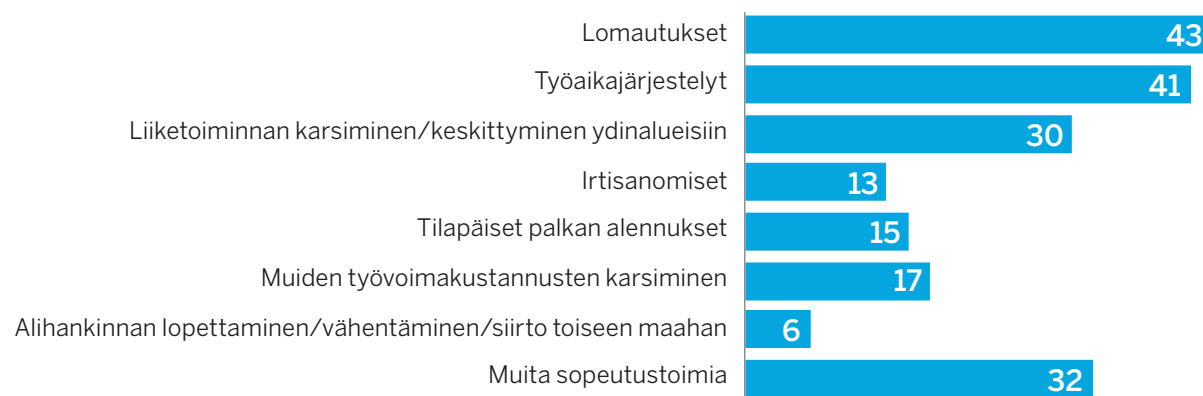
Lomautukset ja erilaiset työaikajärjestelyt ovat sopeuttamistoimista yleisimpiä keinoja. Lomautukset ovat käytetyimpiä sopeuttamistoimia teollisuudessa ja rakentamisessa. Työaikajärjestelyjä

tehdään eniten teollisuudessa, kaupassa ja palveluissa.

Pandemian seurauksen yleistyneet tilapäiset palkan alennukset ovat säilyneet lähes viime vuoden tasolla. Niitä käyttää toimenä 15 prosentissa sopeuttamistarpeen omaavista yrityksistä. Palkanalennuksia käytetään pienissä yrityksissä enemmän kuin suuremmissa.

Irtisanomisia suunnitellaan vain reilussa kymmenessä prosentissa niistä yrityksistä, joilla on tarve sopeuttaa. Kokoluokittain tarkastellessa pienimmissä, alle viiden henkilön yrityksissä, suunnitellaan selvästi vähiten irtisanomisia.

Kuva 26: Pk-yritysten suunnittelemat sopeuttamistoimet, % pk-yrityksistä, jotka suunnittelevat tekevänsä toimia */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Taulukko 27: Pk-yritysten suunnittelemat sopeuttamistoimet toimialoittain, % */

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Suunnittelemassa sopeuttamistoimia	17	17	14	14	18
Sopeuttamistoimet yrityksissä, jotka ovat suunnittelemassa					
Lomautukset	43	60	61	40	38
Irtisanomiset	13	27	19	6	11
Työaikajärjestelyt	41	41	35	48	40
Tilapäiset palkan alennukset	15	5	11	10	17
Muiden työvoimakustannusten karsiminen	17	10	19	16	18
Alihankinnan vähentäminen tai siirtäminen	6	15	8	5	5
Liiketoiminnan karsiminen ja keskittyminen ydinalueelle	30	18	24	34	32
Muut	32	14	26	35	35

Taulukko 28: Pk-yritysten suunnittelemat sopeuttamistoimet kokoluokittain, % */

	alle 5 henkilöä	5–9 henkilöä	10–19 henkilöä	20–49 henkilöä	yli 50 henkilöä
Suunnittelemassa sopeuttamistoimia	16	19	17	15	18
Sopeuttamistoimet yrityksissä, jotka ovat suunnittelemassa					
Lomautukset	25	80	84	85	93
Irtisanomiset	9	25	31	30	31
Työaikajärjestelyt	37	47	43	50	50
Tilapäiset palkan alennukset	25	7	9	9	9
Muiden työvoimakustannusten karsiminen	18	14	14	15	11
Alihankinnan vähentäminen tai siirtäminen	4	4	6	11	10
Liiketoiminnan karsiminen ja keskittyminen ydinalueelle	31	26	21	20	21
Muut	38	18	18	21	20

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

5.5 ILMASTONMUUTOKSEN HILLITSEMINEN

Ilmastonmuutos ja sen aiheuttamat haasteet ympäristölle, taloudelle ja hyvinvoinnille ovat nousseet laajasti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja toimenpiteiden kohteeksi. Yrityksillä on iso rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä, etenkin puhtaiden ratkaisujen ja teknologioiden kehittäjinä sekä vähähiilisten ja energiatehokkaiden toimintatapojen toteuttajina.

Yhteensä 52 prosenttia pk-yrityksistä näkee ilmastonmuutoksen hillitsemistoimien vaikuttavan yritystoimintaan. Tämä on neljä prosenttiyksikköä enemmän kuin kaksi vuotta sitten. Etenkin haasteita näkevien yritysten joukko on kasvanut. Kyseisten yritysten määrä on nyt 28 prosenttia. Noin neljännes yrityksistä näkee hillitsemistoimissa mahdollisuuksia. Määrä ei ole muuttunut kahden vuoden takaisesta barometrissa.

Kasvuhakuissa pk-yrityksissä ilmastonmuutoksen hillitsemistoimien koetaan vaikuttavan yrityksen toimintaan muita yrityksiä enemmän. Kyseisissä yrityksissä mahdollisuuksia nähdään selvästi enemmän kuin haasteita. Voimakkaasti kasvuhakuisista pk-yrityksistä lähes puolet ja mahdollisuuksien mukaan kasvavista kolmasosa kokee ilmastotoimien tuovan mahdollisuuksia. Yhteensä 20 prosenttia voimakkaasti kasvuhakuisista yrityksistä ja 26 prosenttia mahdollisuuksien mukaan kasvavista

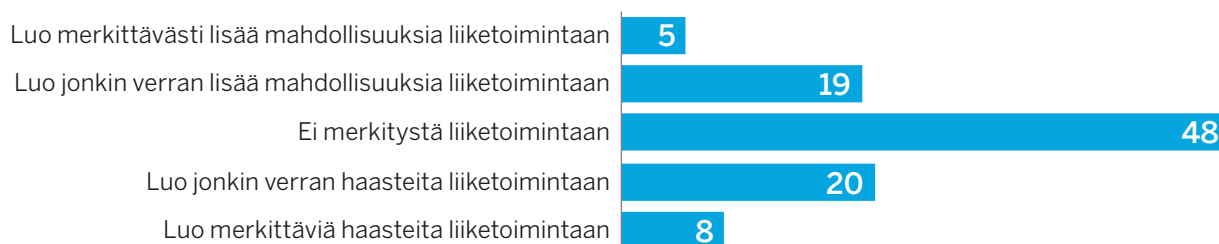
näkee päästövähennystavoitteiden tuovan haasteita liiketoiminnalle.

Niistä yrityksistä, jotka kokevat ilmastotoimet mahdollisuutena, 34 prosenttia toteaa ilmastovastuullisuuden tuovan lisää potentiaalia liiketoimintaan. Vastaava määrä tarjoaa teknologiaratkaisuja, joilla vaikutetaan päästövähennyksiin. Voimakkaasti kasvuhakuisista yrityksistä lähes puolet toimittaa kyseisiä teknologiaratkaisuja. Myös kierrätyksen ja uusiokäytön lisääminen koetaan laajasti mahdollisuutena. Vähäpäästöisiä palveluja tuottaa neljännes yrityksistä. Saman verran tarjoaa ilmastoystävällisiä tuotteita. Reilu viidennes toimii vähäpäästöisen energiatuotannon parissa.

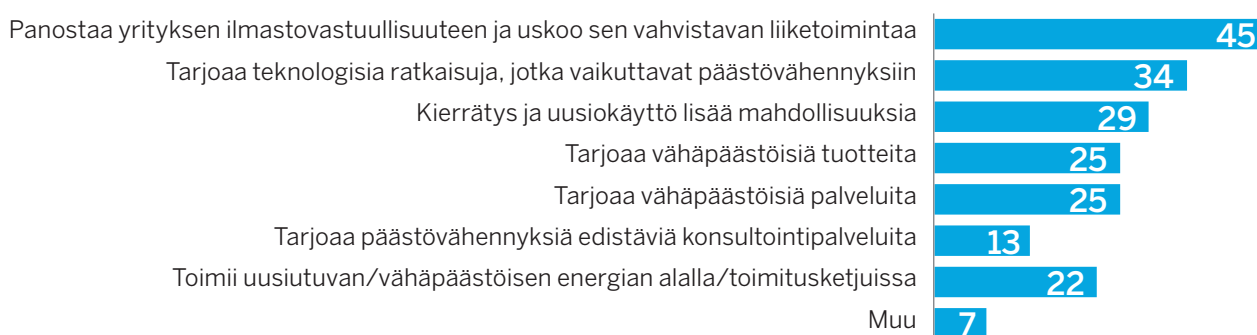
Pk-yrityksistä vain viidennes on kartoittanut liiketoimintansa ilmastovaikutuksia. Määrä ei ole muuttunut kahden vuoden takaisesta. Suuremmilla yrityksillä ilmastovaikutusten tarkastelu on selvästi yleisempää kuin pienemmällä yrityksillä. Ilmastovaikutuksia kartoittaneista yrityksistä kolmasosa on selvittänyt tai laskenut tarkemmin oman liiketoimintansa hiilijalanjäljen. Noin kymmenesosa on asettanut ja viidennes aikoo asettaa lähitulevaisuudessa itselleen päästövähennys- tai hiilineutraalisuustavoitteen.

Viime vuoden aikana kaksi kolmasosaa yrityksistä on toteuttanut lisätoimia, joilla vähennetään

Kuva 27: Ilmastonmuutoksen hillitsemistoimien vaikutukset yrityksiin, %

Kuva 28: Yritysten mahdollisuudet ilmastonmuutoksen hillitsemisessä %, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

oman toiminnan päästöjä. Näistä toimista kierrätyksen ja materiaalien käytön tehostaminen on ollut yleisin. Viidennes yrityksistä on tehnyt energiatehokkuustoimia kuluneen vuoden aikana. Vähäpäästöisiä vaihtoehtoja liikenteessä käyttää 17 prosenttia yrityksistä. Saman verran on fossiilitonta energian käyttäjiä sähkön- ja lämmöntuotannossa. Joka kymmenes yritys on käyttänyt ympäristölle suotuisempia vaihtoehtoja hankintojen toimitusketjuissa. Vain vajaa kymmenes yrityksistä on uusinnut tai ottanut käyttöön uutta ympäristöystävällisempää tuotantoteknologiaa. Omaa hiilijalanjälkeä on kompensoinut neljä prosenttia yrityksistä. Määrä on vastaava kuin kaksi vuotta sitten.

Keskeisimmät ajurit ilmastopäästöjä vähentäviin

toimiin ryhtymisessä ovat yhä yrityksen arvot ja strategia. Tämä on takana yli puolessa ilmastopäästöjä hillitsevistä toimista. Lisäksi yrityskuvan rakentaminen ohjaa noin kolmannesta päästövähennyksiä toteuttaneista yrityksistä. Kustannussäästöt ja tehokkuuden lisääntyminen ovat myös keskeisiä motivaation lähteitä päästöjä vähentäviin tekoihin. Reilu viidennes toimia tehneistä yrityksistä varautuu tulevaan sääntelyyn ja 12 prosentilla yrityksistä nykyiset lainsäädännön velvoitteet ovat motivaationa tehtyihin toimiin. Toimitusketjun ja asiakasryhmän paine tuottaa ilmastotekoja 15 prosentilla pk-yrityksiä. Määrä on noussut viidellä prosenttiyksiköllä kahdessa vuodessa. Rahoittajien vaatimukset toimivat ajureina vasta kahdella prosentilla yrityksistä.

Kuva 29: Yritysten toteuttamat ilmastotoimet viimeisen 12 kuukauden aikana %, */

*/ Vastaaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Kuva 30: Kannustimet ilmastopäästöjä vähentäviin toimiin %, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Taulukko 29: Ilmastomuutoksen hillitsemistoimien vaikutukset yrityksiin kasvuhakuisuuden mukaan, %

	Kaikki yritykset	Voimakkaasti kasvuhakuiset	Kasvuhakuiset	Asemansa säilyttäjät	Ei kasvutavoitteita	Toimintaansa lopettavat
Luo merkittävästi lisää mahdollisuuksia liiketoimintaan	5	18	7	3	2	4
Luo jonkin verran lisää mahdollisuuksia liiketoimintaan	19	29	25	15	13	7
Ei merkitystä liiketoimintaan	48	33	43	48	60	59
Luo jonkin verran haasteita liiketoimintaan	20	16	19	23	18	13
Luo merkittäviä haasteita liiketoimintaan	8	4	7	11	8	16

Taulukko 30: Yrityksen liiketoiminnan ilmastovaikutuksien kartoittaminen, %

	Kaikki	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Kyllä	20	23	15	23	21
Ei	80	77	85	77	79

5.6 OMISTAJANVAIHDOKSET

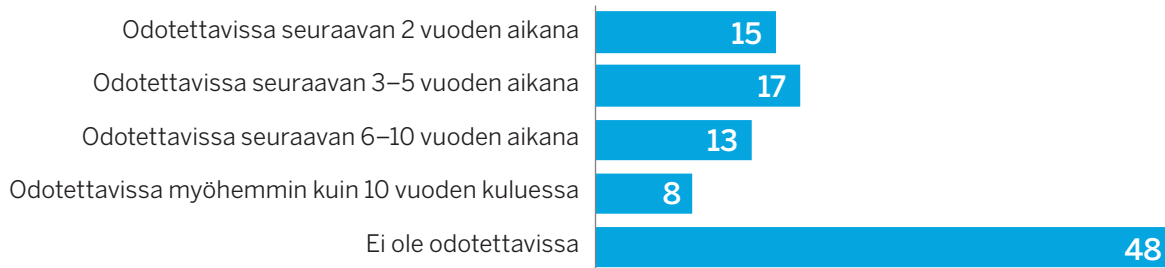
Liiketoiminnan siirtäminen yrityskaupalla, sukupolvenvaihdoksella tai muulla omistajanvaihdoksella luo yritystoiminnalle mahdollisuuden jatkaa.

Lähtöleveysuudessa omistajavaihdosta harkitsevien pk-yritysten määrä on kasvanut. Kahden seuraavan vuoden aikana omistajanvaihdos on suunnitelmien mukaan edessä 15 prosentilla yrityksistä. Kasvu vuoden takaisesta on kolme prosenttiyksikköä. Yleistettynä koko yrityskantaan tämä tarkoittaa karkeasti arvioiden sitä, että noin 40 000 pientä ja keskisuurta yritystä suunnittelee omistajanvaihdosta seuraavan kahden vuoden aikana. Yhteensä 45 prosenttia yrityksistä suunnittelee toteuttavansa omistajanvaihdoksen seuraavan kymmenen vuoden aikana.

Suhteellisesti eniten omistajanvaihdoksia harkitaan tällä hetkellä teollisuudessa, jossa omistajanvaihdos on odotettavissa kahden seuraavan vuoden aikana 22 prosentilla yrityksistä. Palveluissa suunnitellaan suhteellisesti vähiten yrityksen omistajuuden siirtoa. Sektorin yrityksistä 13 prosentilla on aikeita omistajanvaihdokseen muutaman vuoden sisällä.

Kasvuhaluuden mukaan tarkasteltuna voimakkaasti kasvuhaluissa yrityksissä omistajanvaihdoksia suunnitellaan eniten 10 vuoden perspektiivillä. Yrityksistä joka kuudes suunnittelee sitä. Lyhyellä aikavälillä tilanne on päinvastainen. Voimakkaasti kasvuhakuisissa yrityksissä suunnitellaan vähiten omistajanvaihdoksia. Ainoastaan yhdeksällä prosentilla

Kuva 31: Pk-yritysten suunnittelemat omistajanvaihdokset, %

voimakkaasti kasvuhalukkaista yrityksillä on aikeita omistajanvaihdokseen seuraavan kahden vuoden aikana.

Omistajanvaihdos mahdollistaa yrityksen saavutuksien säilyttämisen ja yrityksen kehittämisen eteenpäin. Pk-yrityksistä noin puolet seuraa aktiivisesti yrityksen arvon kehittymistä. Yleisintä tämä on voimakkaasti kasvuhakuisissa yrityksissä, joista 74 prosenttia haluaa pysyä ajan tasalla yrityksen arvosta.

Onnistuneen omistajanvaihdoksen takana on hyvä valmistelu. Ulkopuolinen neuvonta on yleistä omistajanvaihdoksen toteuttamisessa. Oman alueen julkiset

maksuttomat omistajanvaihdospalvelut ovat yleisin vaihtoehto antamaan apua tilanteessa. Joka kolmas kääntyy tilitoimistojen puoleen avun tarpeessa. Myös konsultit ovat hyvin käytettyjä omistajan vaihtuessa. Niitä suosivat etenkin suuremmat yritykset.

Yrityksen laajentamista tai perustamista harkitsevalle yrityksen tai liiketoiminnan ostaminen on varteenotettava vaihtoehto. Pk-yrityksistä kymmenen prosenttia on kiinnostunut ostamaan yrityksen tai liiketoiminnan seuraavan kahden vuoden aikana. Ostohalukkaista yrityksistä ulkopuolista rahoitusta tarvitsee 75 prosenttia.

Kuva 32: Omistajanvaihdoksia suunnittelevien pk-yritysten avun lähteet, %

6. Yhteenvedo alueellisista tuloksista

Koronatilanne vaikuttaa jälleen selvästi yritysten toimintaympäristöön, ja suhdanneodotukset heikentyivät kaikilla alueilla viime syksyn barometristä. Eniten näkymät heikentyivät puolessa vuodessa Pohjois- ja Etelä-Karjalassa sekä Hämeessä. Saldoluku pysyi kuitenkin lähes kaikilla alueilla yhä positiivisena. Vain Etelä-Karjalassa ja Etelä-Savossa saldoluviut sai negatiivisen lukeman, miinus kaksi. Selvästi koko maan keskiarvoa paremmat näkymät ovat Helsingissä, Pääkaupunkiseudulla, Hämeessä ja Lapissa.

Vaikka pandemia yhä luo epävarmuutta yrityksiön näkymille, odotukset henkilöstön määrän muutoksesta ovat koko maan osalta positiiviset, saldoluvin ollessa 13. Parhaat näkymät henkilökunnan kehityksestä ovat Helsingissä ja Pohjois-Pohjanmaalla. Eniten näkymät parantivat puolessa vuodessa Keski-Suomessa, jossa saldoluku nousi kymmenellä yksiköllä. Selvästi alle koko maan odotusten henkilöstön määrän osalta jäätii Pohjois-Karjalassa, Kymenlaaksossa, Etelä-Karjalassa ja Kainuussa.

Pk-sektorin vientiyritysten odotukset viennin näkymistä ovat hyvin moninaiset. Joillakin alueilla, kuten Keski-Pohjanmaalla ja Kainuussa, saldoluviut ovat selvästi positiiviset. Eniten vientinäkymät parantuivat viime syksystä Hämeessä ja Kainuussa. Toisaalta joillakin alueilla näkymät ovat selvästi

heikompia. Kymenlaaksossa saldoluku on jopa negatiivinen. Myös Etelä-Pohjanmaalla ja Etelä-Savossa näkymät ovat vaiheet, vaikka saldoluku pysyi positiivisena.

Tuonnin odotukset koko maassa laskivat hieman puolen vuoden takaisesta. Eniten odotukset laskivat Päijät-Hämeessä, Etelä-Savossa ja Hämeessä. Parhaat tuontinäkymät ovat Etelä-Karjalassa ja Keski-Pohjanmaalla. Heikoimmat odotukset ovat Etelä-Savossa ja Päijät-Hämeessä, joissa saldoluku oli niukasti positiivinen.

Investointien saldoluku koko maassa on viime syksyn tapaan miinuksella. Vain muutamalla alueella investointien näkymä nousi positiiviseksi. Viime syksystä saldoluku parani etenkin Etelä-Karjalassa ja Lapissa. Heikoimmat näkymät ovat Pohjois-Karjalassa, Kymenlaaksossa ja Satakunnassa. Useamman vuoden jatkunut investointien negatiivinen vire ja koronakriisin aiheuttama selvä pudotus investoinneissa on huolestuttavaa pitkän aikavälin kasvun kannalta. Heikoimmat näkymät ovat Lapissa, Etelä-Pohjanmaalla ja Satakunnassa. Odotukset ovat vähiten negatiiviset Pirkanmaalla ja Rannikko-Pohjanmaalla. Eniten investointinäkymät parantuivat viime syksystä Pohjois-Karjalassa ja Keski-Suomessa. Saldoluviut jäivät kuitenkin selvästi negatiiviseksi.

Taulukko 31: Suhdannenäkymät osatekijöittäin seuraavan 12 kuukauden aikana

	Yleiset suhdannenäkymät	Liikevaihto	Henkilökunnan määrä	Investointien arvo	Vientiyritysten odotukset viennin arvosta	Tuontiyritysten odotukset tuonnin arvosta	Tuotantokustannukset	Kannattavuus	Vaka-varaisuus	Innovaatiot, tuotanto ja tuotteiden kehitys
Etelä-Karjala	-2	16	5	-3	15	45	53	-10	4	17
Etelä-Pohjanmaa	2	13	8	-9	7	36	47	-10	9	5
Etelä-Savo	-2	15	10	-10	7	1	57	4	16	7
Helsinki	17	34	18	1	28	33	48	8	16	19
Häme	15	29	13	-5	35	12	53	1	24	11
Kainuu	6	12	5	-5	42	19	53	-12	2	7
Keski-Pohjanmaa	5	21	13	-7	55	41	53	-5	16	18
Keski-Suomi	12	22	12	-12	17	35	50	1	14	5
Kymenlaakso	11	27	4	-15	-7	36	54	2	18	10
Lappi	14	31	13	1	33	25	53	6	17	8
Pirkanmaa	13	27	11	0	22	27	49	4	10	9
Rannikko-Pohjanmaa	3	22	10	0	30	26	54	-9	8	17
Pohjois-Pohjanmaa	10	23	17	-3	35	19	53	4	19	19
Pohjois-Karjala	1	21	3	-16	36	17	51	-8	14	10
Pohjois-Savo	7	22	9	-10	25	20	51	-7	2	9
Päijät-Häme	12	24	15	-10	36	2	48	5	22	7
Pääkaupunkiseutu	17	26	14	-8	28	26	47	8	19	16
Satakunta	7	26	11	-13	18	24	52	-7	12	4
Uusimaa	10	25	12	-5	15	22	54	-2	10	8
Varsinais-Suomi	10	25	15	-4	30	34	56	1	11	14
Koko maa	11	25	13	-5	24	28	51	1	14	12

Pk-yritysbarometrin aluejako

1. **Uusimaa, erilliset raportit:**

- **Helsinki**
- **Pääkaupunkiseutu** (pl. Helsinki)
- **Uusimaa** (pl. Helsinki ja Pääkaupunkiseutu)

2. **Varsinais-Suomi**

3. **Satakunta**

4. **Kanta-Häme**

5. **Päijät-Häme**

6. **Pirkanmaa**

7. **Kymenlaakso**

8. **Etelä-Karjala**

9. **Etelä-Savo**

10. **Pohjois-Savo**

11. **Pohjois-Karjala**

12. **Keski-Suomi**

13. **Etelä-Pohjanmaa**

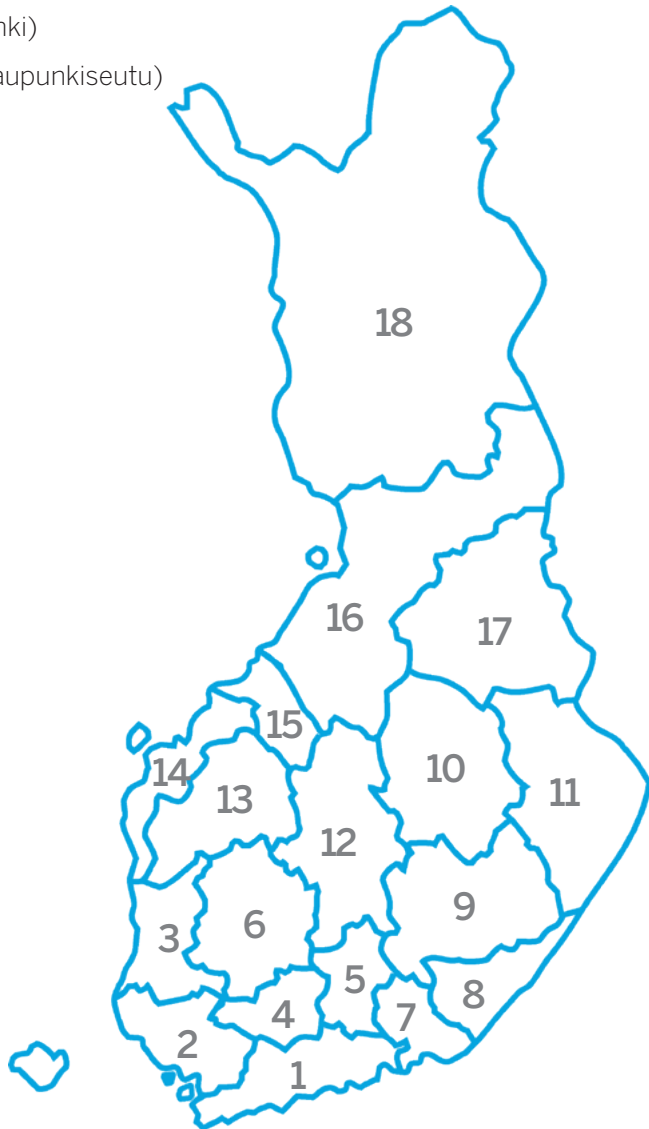
14. **Pohjanmaa**

15. **Keski-Pohjanmaa**

16. **Pohjois-Pohjanmaa**

17. **Kainuu**

18. **Lappi**

Lisäksi tehdään raportit Hämeen, Kaakkois-Suomen, Pohjanmaan ja Uudenmaan ELY-alueille sekä Keski-Pohjanmaan Yrittäjien alueelle.

SUOMEN YRITTÄJÄT

Kyllikinportti 2, 00240 Helsinki
 PL 999, 00101 Helsinki
 toimisto@yrittajat.fi, puhelin 09 229 221
 yrittajat.fi

ETELÄ-KARJALAN YRITTÄJÄT

Valtakatu 51, 53100 Lappeenranta
 www.yrittajat.fi/etelakarjala
 ekytoimisto@yrittajat.fi, puh. 050 325 7518

ETELÄ-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Alvar Aallon katu 3, 60100 Seinäjoki
 www.yrittajat.fi/etelapohjanmaa
 epy@yrittajat.fi, puh. 06 420 5000

ETELÄ-SAVON YRITTÄJÄT

Maaherrankatu 14, 50100 Mikkeli
 www.yrittajat.fi/etelasavo
 esy@yrittajat.fi, puh. 0500 651 312

HELSINGIN YRITTÄJÄT

Urho Kekkosen katu 2 C, 00100 Helsinki
 www.yrittajat.fi/helsinki
 toimisto.helsinki@yrittajat.fi, puh. 050 575 2353

HÄMEEN YRITTÄJÄT

Sibeliuksenkatu 11 A 1, 13100 Hämeenlinna
 www.yrittajat.fi/hame
 hame@yrittajat.fi, puh. 010 229 0390

KAINUUN YRITTÄJÄT

Kauppakatu 26 A, 87100 Kajaani
 www.yrittajat.fi/kainuu
 kainuu@yrittajat.fi, puh. 044 7287 101

KESKI-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
 www.yrittajat.fi/keskipohjanmaa
 kpy@yrittajat.fi, puh. 06 831 5292

KESKI-SUOMEN YRITTÄJÄT

Kauppakatu 26, 40100 Jyväskylä
 www.yrittajat.fi/keskisuomi
 ksy@yrittajat.fi, puh. 010 425 9200

KYMEN YRITTÄJÄT

Paraatikenttä 4, 45100 Kouvola
 www.yrittajat.fi/kymi
 ksy@yrittajat.fi, puh. 044 012 4190

LAPIN YRITTÄJÄT

Aittatie 3, 96100 Rovaniemi
 www.yrittajat.fi/lappi
 toimisto.lappi@yrittajat.fi,
 puh. 0400 898 200

PIRKANMAAN YRITTÄJÄT

Kehräsaari B, 2. krs, 33200 Tampere
 www.yrittajat.fi/pirkanmaa
 toimisto@pirkanmaanyrittajat.fi, puh. 03 251 6500

POHJOIS-KARJALAN YRITTÄJÄT

Länsikatu 15, 80110 Joensuu
 www.yrittajat.fi/pohjoiskarjala
 merja.blomberg@yrittajat.fi, puh. 050 367 5194

POHJOIS-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Isokatu 4, 90100 Oulu
 www.yrittajat.fi/pohjoispohjanmaa
 ppy@yrittajat.fi, puh. 010 322 1980

PÄIJÄT-HÄMEEN YRITTÄJÄT

Vesijärvenkatu 15, 15140 Lahti
 www.yrittajat.fi/paijathame
 toimisto@phyrittajat.fi, puh. 050 566 0343

PÄÄKAUPUNKISEUDUN YRITTÄJÄT

Otakaari 5 A/A Grid/Espoon Yrittäjät
 PL 13100, 00076 AALTO
 www.yrittajat.fi/paakaupunkiseutu
 psy@yrittajat.fi, puh. 010 422 1400

RANNIKKO-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Raastuvankatu 12-14 D, 65100 Vaasa
 www.yrittajat.fi/rannikkopohjanmaa
 toimisto.rannikko-pohjanmaa@yrittajat.fi,
 puh. 050 463 2370

SATAKUNNAN YRITTÄJÄT

Isolinnankatu 24, 28100 Pori
 www.yrittajat.fi/satakunta
 satakunta@yrittajat.fi, puh. 050 312 9301

SAVON YRITTÄJÄT

Kauppakatu 28 B, 3. krs, 70110 Kuopio
 www.yrittajat.fi/savo
 savo@yrittajat.fi, puh. 044 368 0507

UUDENMAAN YRITTÄJÄT

Rantakatu 1, 2. krs, 04400 Järvenpää
 www.yrittajat.fi/uusimaa
 uusimaa@yrittajat.fi, puh. 010 231 3050

VARSINAIS-SUOMEN YRITTÄJÄT

Brahenkatu 20, 20100 Turku
 www.yrittajat.fi/varsinaissuomi
 vsy@yrittajat.fi, puh. 02 275 7100

FINNVERA OYJ

Vaihde 029 460 11
Puhelinpalvelu 029 460 2580
Sähköposti etunimi.sukunimi@finnvera.fi
www.finnvera.fi

PÄÄKONTTORIT

HELSINKI

Porkkalankatu 1, PL 1010, 00101 Helsinki

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

TOIMIPISTEET

HELSINKI

Porkkalankatu 1, PL 1010, 00101 Helsinki

JOENSUU

Länsikatu 15, rak. 3 B, 80110 Joensuu

JYVÄSKYLÄ

Piippukatu 11, 40100 Jyväskylä

KAJAANI

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

LAHTI

Askonkatu 2, 7. krs, 15140 Lahti

LAPPEENRANTA

Brahenkatu 4, 53100 Lappeenranta

MIKKELI

Jääkärintie 10 A, 2. krs, 50100 Mikkeli

OULU

Sepänkatu 20, 90100 Oulu

PORI

Itäpuisto 7 A, 5. krs, 28100 Pori

ROVANIEMI

Rovakatu 28, 96200 Rovaniemi

SEINÄJOKI

Frami D, Tiedekatu 2, 60320 Seinäjoki

TAMPERE

Kalevantie 2, 33100 Tampere

TURKU

Humalistonkatu 1, 20100 Turku

VAASA

Virastotalo, Wolffintie 35, 65200 Vaasa

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

Aleksanterinkatu 4, 00170 Helsinki
PL 32, 00023 Valtioneuvosto
puhelin 0295 16001, www.tem.fi

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Seinäjoen päätoimipaikka
Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki
Vaasan toimipaikka
Wolffintie 35, 6. krs, 65100 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Pitkäsillankatu 15, 67100 Kokkola
puhelin 0295 027 500
ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS

Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
puhelin 0295 024 000
ely-keskus.fi/etela-savo

HÄMEEN ELY-KESKUS

Lahden päätoimipaikka
Kirkkokatu 12, 15140 Lahti
Hämeenlinnan toimipaikka
Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna
puhelin 0295 025 000
ely-keskus.fi/hame

KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Kouvolan toimipaikka
Salpausselänkatu 22, 45100 Kouvola
Lappeenrannan toimipaikka
Villimiehenkatu 2 B, 53100 Lappeenranta
puhelin 0295 029 000
ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

KAINUUN ELY-KESKUS

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani
puhelin 0295 023 500
ely-keskus.fi/kainuu

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS

Cygnaeuksenkatu 1, 40100 Jyväskylä
puhelin 0295 024 500
ely-keskus.fi/keski-suomi

LAPIN ELY-KESKUS

Rovaniemen toimipaikka
Hallituskatu 3 B, 96100 Rovaniemi
Kemin toimipaikka
Valtakatu 28, 94100 Kemi
puhelin 0295 037 000
ely-keskus.fi/lappi

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

PIRKANMAAN ELY-KESKUS

Yliopistonkatu 38 (Attila), 33101 Tampere
puhelin 0295 036 000
www.ely-keskus.fi/pirkanmaa

POHJANMAAN ELY-KESKUS

Vaasan toimipaikka
Wolffintie 35 B, 5. krs, 65200 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Pitkäsillankatu 15, 67100 Kokkola
puhelin 0295 028 500
ely-keskus.fi/pohjanmaa

POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS

Kauppakatu 40 B, 3. krs., 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 000
ely-keskus.fi/pohjois-karjala

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Veteraaninkatu 1, 90100 Oulu
puhelin 0295 038 000
ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS

Kuopion toimipaikka
Kallanranta 11, 70100 Kuopio
Joensuun toimipaikka
Torikatu 36 A, 80100 Joensuu
Mikkelin toimipaikka
Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
puhelin 0295 026 500
www.ely-keskus.fi/pohjois-savo

SATAKUNNAN ELY-KESKUS

Yrjönkatu 20, 28100 Pori
puhelin 0295 022 000
ely-keskus.fi/satakunta

UUDENMAAN ELY-KESKUS

Opastinsilta 12 B, 5. krs, 00520 Helsinki
puhelin 0295 021 000
ely-keskus.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Turun toimipaikka
Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku
Porin toimipiste
Yrjönkatu 20, 28100 Pori
puhelin 0295 022 500
www.ely-keskus.fi/varsinais-suomi

Suomen Yrittäjät
Kyllikinportti 2,
00240 Helsinki
PL 999, 00101 HELSINKI

puhelin 09 229 221

yrittajat.fi

Finnvera Oyj
Porkkalankatu 1,
PL 1010, 00101 Helsinki
Kallanranta 11,
PL 1127, 70111 Kuopio

Valtakunnallinen vaihde:
020 460 11
finnvera.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriö
Aleksanterinkatu 4,
00170 Helsinki
PL 32, 00023 Valtioneuvosto

puhelin 010 606 000

tem.fi